Lietuvos Nacionalinė M. Mažvydo Biblioteka

MŪSŲ PASTOGĖ

Registered at the G.P.O. Sydney for transmission by post as a Newspaper.

(XIX) 1968 — LIETUVOS LAISVĖS KOVOS METAI — Nr. 6 (979) Vasario 12 d.

Sveikiname Lietuvos nepriklausomybės 50 m. jubiliejine proga

PRIMINDAMI, KAD LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO AKTAS KAIP TESTAMENTAS GALIOJA VISŲ LAIKŲ VISIEMS LIETUVIAMS

RIMTIES VALANDOJE

Daugeliui tautų nepriklausomybės suukaktis — koksai laikotarpis bebūtų minimas — yra džiugesio diena. Tokia diena suteikia progos pasitenkinančiai žvilgterti į susikurtą politinį pastatą, o tada akis instiktyviai bet su viltimi nuslinksta ir link ateities horizonto, nes vaisinga praeitis paprastai veda į kūrybingą ateitį.

Mums gi penkiasdešimties metų Nepriklausomybės sukaktis ateina žvarbiu metu. Vietoj kad, kaip daugelis kitų, galėtume stovėti prie Nepriklausomybės pastato ir gėrėtis jo erdvumu bei pasitikinčiai džiaugtis jo praplėtimo galimybėmis, mes stovime prie sunaikinto *pastato, — prie pastato, kurį sugriovė ne mūsų iššauktas politinis kataklizmas. Dar blogiau: prie griuvėsių net negalime stovėti visi kartu. Viena tautos dalis, nors ir savame krašte, yra betgi rankose svetimųjų, kurie jai nori užmesti pašalinius siekimus ar net įdiegti susinaikinimo norą. Kita tautos dalis, atsidūrusi nesavose žemėse, yra nuo tokių užmačių laisvesnė, bet ir ji yra išstatyta pavojui dingti kitoniškų įtakų bangose.*

Ką daryti prie sugriauto namo? Galvoti tik, kaip jis atrodė prieš žemės drebėjimą? Skųstis kaimynams ir pasikliauti jų geraširdiškumu, kad, metę į šalį savo rūpesčius, jie atbėgtų ir surėstų mums naują namą? Ar gal pradėti ieškoti kaltininkų savo pačių tarpe, — tokių, kurie nepramatė ateinančių nelaimių?

Nei vienas toks veiksmas nėra pakankamai realistiškas. Negalima norėti, kad istorija darytų išimtį mums, nes ji, vienokiu ar kitokiu laiku, yra buvusi negailestinga visiems. Istorija visiems išdėsto tas pačias išsilaikymo ir pasisekimo sąlygas: nenuilstamą darbą ir sąmoningą rūpestingumą. Realistiškas žvilgsnis į dabartį ir atitinkamų priemonių pasirinkimas yra saugesnis išlikimo būdas, negu atsidavimas praeičiai, kaimynams ar saviškių įtarinėjimo pagundai.

Minint Nepriklausomybės sukaktį tokiu ūkanotu metu, dabarties rūpesčiai turėtų būti svarbesni, negu snaudulys didžios bei garbingos praeities prisiminimuose. Tiesa, kad negalime visai paneigti praeities, nes juk ne kas kitas kaip ji padaro mus tuo, kuo esame: savos tautos nariais. Bet apie savo praeitį nereiktų galvoti daugiau, negu reikalinga. Mūsų praeitis veikia ir apsprendžia mus, o ne svetimąją aplinką. Jei norime aplinką pakeisti savo labui, praeitis turi būti nuolat atnaujinama šiandienos darbuose. Tik tokiame atnaujinime praeitis gali būti veiksminga kaimynų atžvilgiu.

Lygiai iliuziška yra atsiduoti kitų malonei. Tiesa, kad neretai žmogus padeda kitam žmogui. Bet pagalba dažniausiai tęsiasi tol, kol matoma, kad malonės prašąs žmogus ir patsai mėgina sau padėti. Kitaip gi paspirtis išvirsta į gerai pažįstamą "moralinę paramą", kuri iš tiesų reiškia ne ką kitą, kaip mandagų priminimą "eik ir dirbk patsai". Atsiduoti kitų valiai, pačiam nedaug ar nieko neveikiant, yra šauktis dar vieno atmetimo, dar vieno smūgio.

Taipgi neišmintinga, atsidūrus prie nenorėtų griuvėsių, yra pasitenkinti kaltinimo žvilgsniu netoli stovintiems saviškiams. Jei tokių kaltųjų ir atsirastų, kaltinimais pastatas nebus atkurtas. Iš klaidų, jei tokių buvo, pravartu pasimokinti, bet tai neatleidžia nuo pozityvaus atkūrimo darbo, į kurį turi kibti ne tik tariamas kaltasis, bet ir tariamas nekaltasis; ne tik pagal iš aukšto nuspręstą vienintėlę liniją, bet ir pagal įvairius, gal net prieštaraujančius samprotavimus. Kaip buvo galima klysti praeityje, taip gali klysti ir dabarties vienintelė linija.

Sutinkant, kad ne pūkinėse svajonėse, bet aštriame darbe glūdi politinių pragiedrulių galimybė, svarbu suvokti ir šio darbo metodiką. Visuomenėje bei politinėje plotmėje, kaip ir visur kitur, galioja klaidos ir bandymo principas. Nei vienas neturime absoliutaus pramatomumo, tačiau visi turime daugiau ar mažiau talento prisidėti prie bendrų tikslų įgyvendinimo. Iš tiesų, verčiau įvairių būdų bandymas, o ne palenkimas vienam keliui -- kuris gal vėl kada nors passirodytų buvęs nevisai tikslus -- įgalina tokį bendradarbiavimą, kuriame ne tik visi pritaria pasirinktam tikslui, bet ir kiekvienas turi galimybės prie jo eiti pagal savo išmonę, žinoma, neužsklęsdamas savęs rimtai kitų kritikai.

Tokiame skirtybių bendradarbiavime glūdi ir gilesnė Nepriklausomybės prasmė. Įprastine prasme, Nepriklausomybė yra politinė *mintis, nes ji reiškia tautos laisvą politinį apsisprendimą kitų tautų atžvilgiu. Bet kartu Nepriklausomybė yra ir* pilietinė *mintis, nes kokia nauda yra turėti nepriklausomybę tautai, jei jos nariai nėra laisvi savitarpio atžvilgiu. Tiesa, kad sutemų metu politinis nepriklausomybės aspektas rodosi svarbesniu, negu pilietinis. Tačiau neretai užmirštama, jog pilietinis laisvės aspektas yra būtina sąlyga spontaniškam tarpusavio bendradarbiavimui, kuris savo ruožtu yra ir būtina sąlyga efektyviam bendro tikslo — politinės nepriklausomybės — siekimui.* Į antrąjį pusšimtį žengiant, mūsasis įnašas *tebūna intensyviai tebesitęsiąs* Nepriklausomybės siekimas, paremtas vienybės įvairybėje mintimi.

V. Dn.

— ★ —

Bandymas paveikti JAV vyriausybę, kad Lietuvos ir kitų Pabaltijo kraštų 50 metų sukakties proga būtų išleistas specialus pašto ženklais iki šiol rezultatų nedavė. Bet gi Suomijos sukakčiai kuri irgi švenčia savo 50-ties metų nepriklausomybės sukaktį, Amerikoje išleistas specialus pašto ženklas su Suomijos valstybės ženklu.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO AKTAS

N u t a r i m a s.

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario 16 d. 1918 d. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, atstovaudama Lietuvių tautos atstovybė, remdamos pripažintaja tautų apsisprendimo teise ir Lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18-23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausoma demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir ta valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas steigiamasis seimas, demokratiniu budu visu jos gyventojų išrinktas.

Lietuvos Taryba pranešdama apie tai ..... vyriausybei, prašo pripažinti nepriklausoma Lietuvos valstybę.

Vilniuje, vasario 16 d. 1918 m.

Australijos lietuviams

BRANGŪS AUSTRALIJOS LIETUVIAI,

sveikiname visus Lietuvos nepriklausomybės šventės proga giliausiai tikėdami, kad kiekvieno mūsų švenčiausias troškimas Lietuvai vėl atgauti nepriklausomybę anksčiau ar vėliau išsipildys.

Nors kasmet švenčiama Lietuvos Nepriklausomybės šventė tokia pati, bet šiais metais ji ypatinga: tai jubiliejinė šventė, liudijanti 50-ties metų sukaktį nuo nepriklausomos Lietuvos atkūrimo. Kaip tik dėl šios sukakties ir net šie ištisi metai paskelbti Lietuvos Laisvės Kovos metais, kas reiškia, kad neužtenka vien džiaugtis praeities laimėjimais, kurie šiandie prarasti, bet ryžtis, kad toji nepriklausomybė anksčiau ar vėliau būtų atkovota.

Šios nekasdieninės šventės proga laikome savo pareiga kiekvienam priminti, kad Lietuvos laisvės atkovojimas yra ir turi būti visų mūsų rūpestis ir neatšaukiamas tikslas, kuriam turėtų būti sukauptos visos priemonės, pajėgos ir ištekliai. Štai nepraėjo nuo Lietuvos pavergimo nė trisdešimt metų, o jau atsiranda net ir mūsų tarpe vienas kitas, kurie ima abejoti Lietuvos ateitimi laikydami tai beviltišku dalyku. Tačiau daug beviltiškesnė Lietuvos padėtis buvo Basanavičiaus, Kudirkos, Maironio laikais! Kova už Lietuvos nepriklausomybę truko daugiau nei penkiasdešimt metų, per tą laiką keitėsi kartos, bet pats idealusis visos tautos siekimas ne tik kad su laiku nenubluko, bet dar labiau sužadino tautoje ryštą jo siekti.

Ir anais laikais Lietuvos laisvės kovotojai nesidairė į šalis laukdami, kad kas už juos kovotų ir Lietuvai laisvę padovanotų. Ją reikėjo išpirkti ilgų metų tautos kančiomis ir krauju. Lygiai ir šiandie nepasitenkinkime vien prisiminimu tų tautos patriarchų ir veteranų nuopelnais, bet drauge ir patys angažuokimės kovai. Mūsų nepalaužiamas ryžtas ir mūsų vieningumas siekiant Lietuvai nepriklausomybės yra tikrasis galutinės pergalės laidas. Lietuvos priešai tai žino ir šiandie visokiais būdais stengiasi mūsų vienybę išdraskyti ir mūsų tikėjimą į Lietuvos laisvę sugriauti. Žinokime priešo klastą ir budėkime, kad kartais neapsižiūrėję netaptume priešo sąjungininkais!

Vasario 16 kiekvienam lietuviui primena, kas buvo iškovota ir laimėta, lygiai ši šventė primena, kas prarasta ir ko turime siekti. Šioji šventa kova už Lietuvą ir lietuvių tautą visų pirma yra mūsų kova, ir todėl tikėti, kad kiti už mus kovos ir laisvę padovanos patiems nieko nedarant reiškia ne ką kitą, o kapituliaciją. Nei raudos to kas prarasta, nei skundai dabarties nedalia mums laisvės neatneš. Tik mūsų gyvos pastangos ir neišardoma vienybė atneš Lietuvai laisvės saulėtekį! Tad ir tariame drauge su poetu Brazdžioniu:

"Šaukiu lietuvį burtis prie lietuvio
Ir gyvą širdį prie gyvos širdies,
Kad tamsiame vidurnaktį nežuvę
Pakiltų rytmečiui gyventi ir žydėt".

Australijos Lietuvių Bendruomenės
Krašto Valdyba

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

TU ESI MANO ŽEMĖ

Tu esi mano žemė.
Į siaurą tavo stuomenį
remiasi sunkios mano pėdos.
Kiekvieną rytą
diena nusilenkia man tavo veidu —
ir kas naktį mano plaukai,
tos liaunos lietaus atžalos
išsilieja tavo sapnuose. — —

Tavyje atradau
visą vasaros perteklių.
O vienkartine dovana!
Lapų šviesuliai ir gėlės — —

Ir tikrai dabar, pirmą kartą, ruđeniui atėjus
(kai maniau, jog su saule esu tavęs netekusi) —
į kietą, suakmenėjusį medžių liūną

kaip giliai —
kaip neatšaukiamai toli
esi įsišaknijęs mano kraujo gyslose.

MIRĖ POETAS

Pereitų metų lapkričio 29 d. Los Angeles mieste (USA) mirė 70 metų sulaikęs poetas Pranas Lembertas. Dar nepriklausomoje Lietuvoje jis darbavosi Vilniui Vaduoti Sąjungoje, uoliai dalyvavo spaudoje rašydamas straipsnius ir eilėraščius.

NAUJAS LIETUVIŲ DIENOMS ADELAIDĖJE RENGTI KOMITETAS

Pasitraukus iš pirmininko pareigų p. J. Jonavičiui laikinai pirmininku sutiko būti p. Juozas Lapšys. Dabar šį Komitetą sudaro: pirmininkas Juozas Lapšys, iždn. K. Pocius, sekr. V. Radzevičius, nariai G. Vasiliauskienė ir I. Pocienė.

L.S.T. KORP! "NEO-LITUANIA" FILISTERIUI

COLL. INŽ. BALIUI DAUKUI

netikėtai mirus, su pagarba lenkiame galvas pagerbdami laisvės kovotoją, visuomeninės ir tautinės minties veikėją, nepalaužiamos ir kilnios valios vyrą, niekad nėjusio į kompromisus su savo sąžine...

Reikšdami užuojautą žmonai, vaikams ir artimiesiems, drauge liūdime.

PRO PATRIA!

V. LINKUS
P. LUKOŠIŪNAS
A. MAŽELIS

Graikijos dabartinė diktatūrinė valdžia, karaliui Konstantinui esant tremtyje, ruošia naują krašto konstituciją, pagal kurią numatoma labai dideli piliečio laisvių suvaržymai.

Karalius Konstantinas sutiktų grįžti namo su sąlyga, jeigu krašte bus pravesti visuotiniai rinkimai ir jeigu nebus pažeista iki šiolei veikusi krašto konstitucija. Turkija, nuolatinis Graikijos priešas, pirmoji pripažino dabartinę Graikijos vyriausybę.

— ★ —

Filipinuose, netoli sostinės Manilos viename ežere prasiveržė ugniakalnis. Žmonių aukų nebuvo, nes aplinkiniai gyventojai buvo laiku evakuoti.

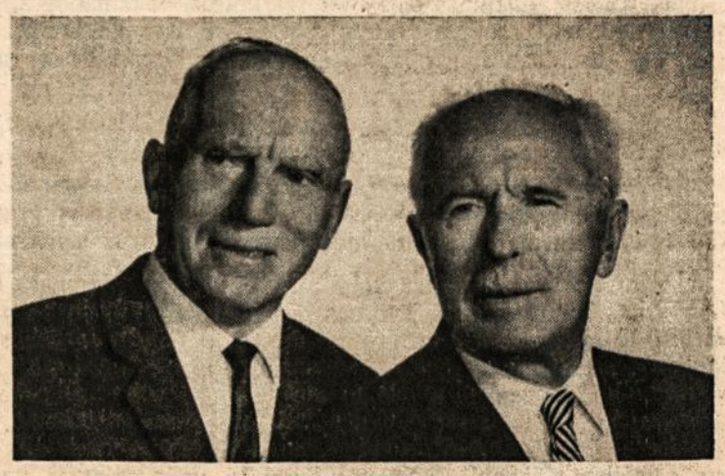

Iš visų Pasaulio Lietuvių Bendruomenės padalinių tik viena Australijos Liet. Bendruomenė turi savo garbės narių. Nuotraukoje ALB garbės nariai: kairėje *Antanas Baužė*, vadovavęs Australijos Lietuvių Draugijai nuo 1935 metų ir 1950-51 m. ją pervedęs į Australijos Liet. B-nę. Taip pat ir *J. J. Bačiūnas*, dabartinis Pasaulio Liet. B-nės pirmininkas.

ANAPUS OKEANO

JONAS SOLIŪNAS

SĖSLUMAS KENKIA LIETUVYBEI

Nepriklausomo gyvenimo metais Lietuvoje buvo mesta mintis sisteminti mūsų emigraciją į svetimus kraštus. Deja, toji idėja tapo neįgyvendinta, ir išeivijos lietuviai įsikūrė įvairiausiose pasaulio užkampėse. Rodos, neliko pasauly vietos, kur nesutiktum lietuvio.

Kol lietuvių tauta gyveno laisva ir įvairias lietuvių kolonijas nuolatos papildydavo naujais ateiviais, tai ir tas nutautėjimas nebuvo taip jaučiamas. Tačiau dabar iš krašto teatvykstant vienam antram seneliui mūsų lietuviškos kolonijos silpnėja. Iš lietuviškos bendruomenės išsiskyrusių niekas nepakeis.

Amžinos atminties prof. K. Pakštas tremties metais ragino visus dypukus spiestis vienon vieton. Jis net buvo pasiūlęs visus lietuvius tremtinius suburti vienon valstybėn. Tačiau gaila, kad jo žodis nebuvo išklausytas.

Amerikai, Australijai ir kitiems kraštams vartus atkėlus naujiems emigrantams, pabiro pasklido lietuviai po visą pasaulį. Mūsų anuometiniai bendruomenės vadovai absoliučiai nessistengė ir neturėjo jokio plano burti lietuvius į stambesnes lietuvių kolonijas. Dar daugiau — nebuvo net jokio paraginimo, kur lietuviai turėtų kurtis. Ir todėl mūsiškių mažos grupelės atssirado ne tik įvairiuose Šiaurės Amerikos miestuose, bet ir šiaip visokiuose užkampiuose. Atsirado niekad negirdėtos bet labai negausios lietuviškos kolonijos. Žinoma, tokios mažos kolonijos buvo tikra mirtis atvykėliams, nes jose negalėjo perdaug reikštis joks lietuviškas kultūrinis gyvenimas. Mažos lietuvių kolonijos buvo pasmerktos miriop nuo pat pirmos įsikūrimo dienos. Lietuviškas jaunimas greit sutirpo nutautėjimo jūroje, ir tik vietos kapinėse lietuviškos pavardės byloja, jog ten kažkada gyventa lietuvių.

Nebuvo geriau ir su kitų kraštų lietuvių įsikūrimu. Bene vaizdžiausiai byloja apie lietuvių išsiskirstymą šalia JAV tai Australijos lietuvių kolonijos.

Niekaip neįsivaizduoju ir negaliu suprasti, koks velnias nunešė kai kuriuos mūsų tautiečius į Perthą, į Hobartą ar kitus Tasmanijos miestukus? Nejaugi Australijos lietuviams nebūtų užtekę Sydnėjaus, Adelaidės ar Melbourno? Kam tas beprotiškas išsiskirstymas? Juk išsiskirstymas po visą Australiją lietuvybę šiame krašte tik susilpnino. Negalima teisintis, kad ten įsikurta, kur buvo atvežti. Tik necivilizuotas žmogus nemoka judėti. Darbo prievoles atlikus Australijos lietuviai visi galėjo sutilpti į tris didžiuosius miestus arba jų apylinkes. Atsimenu, krepšininkų viešnagės metu kaip juos mielai visur Australijos lietuviai priėmė. Tačiau prisipažinsiu, kad mažųjų kolonijų lietuviai buvo dar nuoširdesni, dar vaišingesni Kodėl? Atsakymas paprastas: jie visi daug daugiau yra išsiilgę savų tautiečių. Jiems lietuviškas svečias — didžiausia šventė. Vadinasi, mažose lietuvių kolonijose didelį vaidmenį vaidina ir sentimentalumas. Nėra abejonės, kad toks sentimentalumas byloja lietuvybės nykimą tose kolonijose, kur lietuviškas žmogus pasidarė brangenybė. Tačiau tokia mažųjų kolonijų elgsena neparodo ir neįrodo nieko kito, kaip galutinį lietuviškos bendruomenės nykimą. Šiandien jau aišku, kad mūsų mažosios liet. kolonijos pasmerktos mirčiai. Mirties sprendimas buvo pasirašytas pačių mažos kolonijos lietuvių bendruomenės narių jiems įsikuriant toli nuo lietuviškų centrų.

Žinau, skambės paradiksiškai, tačiau tiesa, jog pirmasis uždavinys, kurį mūsų bendruomenės vadovai turėjo įvykdyti maždaug prieš dešimtmetį, tai sunaikinti mažąsias lietuvių kolonijas. Reikėjo verste versti, kad visi lietuviai burtųsi į dideles lietuviškas kolonijas.

Šiandien perkeldinėjimas arba persikėlimas yra jau beveik neįmanomas. Tiesa, kad lietuvis yra sėslus ir nenori trankytis, kol niekas jo neišvaro. Be to, daugelis naujųjų ateivių jau yra susipirkę nuosavybių ir patogiai įsikūrę naujose gyvenvietėse. Žodžiu, daugelis mūsų tautiečių, gyvenančių mažose kolonijose, yra pasiruošę lėtai bet užtikrintai nutautėjimo mirčiai.

Lietuvių išeivijos kultūrinį gyvenimą mūsų sėslumas taip pat žlugdo. Tol mes kultūriškai būsime gyvi, kol neužsisėdėsime namie. Būsime kultūros nešėjai ir jos išlaikytojai, jei vietoj ramaus savaitgalio namuose nepatingėsime nuvažiuoti kad ir į kitą miestą dalyvauti šventėje ar minėjime, stovykloje ar suvažiavime.

Man tiesiog nesuprantamas šių dienų lietuvių bendruomenės vadovybės elgesys. Daug kalbame ir rašome apie būtinumą išlaikyti lietuvybę, bet nesirūpinam konkrečiais darbais, kad tas kalbas pagrindus.

Lietuviai turi judėti. Turi būti ruošiami suvažiavimai, konferencijos, kursai, stovyklos. Kai kas pasakys, kad kalbu kaip iš dangaus nukritęs. Girdi, mes visa tai turime. Taip, turime tai turime, bet permažai. Mums neturėtų užtekti metuose vieno susibūrimo arba kas ketvirtuose — kultūros kongreso. Nesvarbu, kokiais vardais ar tikslais, bet lietuviai turi judėti. Kai mes pasiduosime sėslumo pagundai, mūsuose atsiras apatija bet kokiai visuomeninei veiklai. Tačiau judėjimas turi būti tvarkingas, sistematingas, tikslingas. Tokiam judėjimui turėtų būti paruoštas konkretus planas. Tai šių dienų mūsų lietuviškų vieksnių ssvarbiausias uždavinys.

TOKIOS TOKELĖS

Premija Vytautui Volertui. Šiomis dienomis Clevelande posėdžiavus dienraščio *Draugo* romano konkurso komisija pranešė, kad 1967-jų metų romano premija paskirta Vytautui Volertui.

Vyt. Volertas žinomas kaip aktyvus visuomenininkas, buvo JAV Liet. Bendruomenės Tarybos pirmininkas ir spaudos bendradarbis. Konkursinis Volerto romanas yra jo trečioji grožinės kūrybos knyga. Anksčiau išleistos V. Volterio knygos: "Upė teka vingiais" ir "Gyvenimas yra dailus".

Kantata minėjimui. Jubiliejinių metų Vasario 16-sios dienos minėjime Čikagoje Dainavos ansablis, vadovaujamas muziko Petro Armono, išpildys naują, specialiai šiam minėjimui sukurtą kompozitoriaus Juliaus Gaidelio kantatą "Kovotojai".

Lietuviška šeima. Australijos lietuviams pažįstamas išvykos dalyvis krepšininkas L. Jesevičius neseniai sukūrė lietuvišką šeimą. Tai penktoji tokia šeima iš buvusių išvykos dalyvių (kiti jau vedę: Šilingas, Varnas, Memėnas, Jankauskas).

Lietuvė Laisvės Kovoje

Kovoje dėl tautos laisvės lietuvės, kaip ir kitų pavergtų tautų moterys, vaidina nemažiau svarbų vaidmenį kaip ir vyrai, nors moters gyvenime dominuojantys fak tai yra meilė šeimai, rūpestis dėl materialinės buities ir ateities saugumas.

Kadangi šeimos gerovė ir saugumas glaudžiai rišasi su krašto likimu, kuriam moteris jaučia nepaprastą prisirišimą ir meilę, tat kova už būvį yra kova už savo kraštą. Moterų kova yra pasyvi, rezistencinė. Bet yra tam tikra mažuma moterų, kurios stoja aktyviai į kovojančių vyrų eiles.

Laisvame krašte moters rolė yra mandagios, malonios šeimininkės. Materialiniu šeimos aprūpinimu daugiau ar mažiau, rūpinasi vyras. Jis yra maitintojas ir globėjas. Arba moteris pati dirba pasirinktą darbą ir gaunamą pastovią algą yra materialinio saugumo laidas. Pasirinktai karjierai nėra kliūčių. Kūrybai galimybės neribotos.

Pavergtos tautos moteris yra vergė, kuri sunkiai kovoja su materialiniu skurdu, jos ateitis netikra, meilė savo kraštui naikinama, nėra vietos kūrybingumui. Tat ar nuostabu, kad priespauda negali panaikinti laisvės troškimo?

,Taip pat materialinė gerovė laisvės troškimo nepajėgia užmušti. Priešingai, tuščias, beprasmiškas, pilnas širdgėlos ir desperacijos gyvenimas šaukia stoti į aktyvią kovą.

Emilija Plateraitė turtingos šeimos narė su ginklu rankoje kovojo prieš rusą okupantą. Šatrijos Ragana pasiturinti bajoraitė aukojo socialinę padėtį, bendramečių draugystę ir savo kūryba paskyrė mažai, pavergtai lietuvių tautai, kai Lenkijoje jos laukė didesnė garbė, kai nemaža mūsų studentų paviliojo rusų, ar lenkų didmiesčiai.

Knygnešių žmonos gyveno nuolatinėje grėsmėje nustoti ne tik materialinio saugumo, bet gyvybės ir šeimos sunaikinimo. Nežiūrint to, ji kartu su vyru slėpė draudžiamą spaudą, arba baisioje baimėje užmerkdavo akis, kad nematytų pavojų. Išduoti? Niekados! Nors tuo gal nupirktų sau ir savo šeimai materialinę gerovę.

Kas gi yra tas variklis, kuris moterį įstumia į tą pavojų, kur ji rizikuoja savo ir šeimos gyvybe ir saugumu? Tik laisvės ir Nepriklausomybės troškimas gimtajam kraštui!

Nepriklausomybės netekimas pakirpo visas laisvojo gyvenimo gijas. Pradžioje, 1939 m. nepajutome baisios nelaimės. Karas ir nauji okupantai sudarė apgaulingą laikinumo psichozę ir nematėme, kad netekome laisvės ir riedame prie tamsios desperacijos ir tuštumos.

Dar 1945 m. buvom apimti to laikinumo jausmo, dar vis laukėm, kada galėsim sugrįžti namo. Pilnai nesupratome mus ištikusios katastrofos, net kai atsidūrėme vieni Sibiro taigose, kiti Vakarų laisvuose kraštuose, o treti savo tėvynės kapuose. Ir taip lietuvė, tik pradėjusi gyventi, dar neturėjusi praeities ir negalinti kurti ateities, ėmė laukti dienos, kada galės sugrįžti namo ir suprato, kad be kovos ta diena niekad neateis.

Sibire, bado, šalčio ir ligų kankinama, priespaudos šmėklos persekiojama, kovojanti lietuvė parodė nepaprastą rezistenciją. Visus, su kuriais likimas suvedė, ji apsupo meile, dalinosi maisto trupiniais, slaugė ligonius būdama pati ligonė. Nežiūrint kalėjimo sargų žiaurumo ir nuolatinio svečio -- mirties, ji kalba apie ateitį, svajoja, ilgisi savo krašto. Tai jos įnašas į kovą už Lietuvos Nepriklausomybę!

Okupuotoje tėvynėje, lietuvė skurdo ir nedatekliaus kankinama, nesiliaujančių persekiojimų sekama, tapo užguitu, savo urvelyje besislepiančiu zuikeliu, kuris ir drebančio lapo bijo, ir viešumon išeiti nedrįsta, ses okupanto nagai ištiesti. Materialiniam nedatekliui ji kovoja už duonos kasnį ir apie kūrybą negali būti nė kalbos! Net artimiesiems ji bijo pareikšti savo mintis! Kiek ji turi laisvės, parodo šis nusiskundimas, mano iškirptas iš vieno komunistinio žurnalo, spausdinto visai neseniai (Spalio mėn. 1967 m. Vilniuje.):

"Dabar, tur būt, niekas nerašo dienoraščių. Nežinau, ar kada nors skaitysime (tegul ir po mirties) ministro, partijos rajono komiteto sekretoriaus asmeniška dienoraštį. Bet ką ten sekretoriaus... Dabar retas studentas turi slaptą sąsiuvinį. Kodėl nerašome? "Klausia pats autorius." Tingime? Veikiau bijom, kad kažkas tavo mintis panaudos piktam. Toks tat amžius. Ir gaila būsimų istorijos tyrinėtojų. Iš ko jie pajus tikrą mūsų laikotarpio kvapą? Seniau būdavo žmonės rašė..."

O gi iš to, drauge, kad žmonės nerašo dienoraščių! Kad bijo, kad jo mintys bus panaudotos piktam! Nepriklausomoj Lietuvoj juk niekas nebijojo rašyti!

Okupuotoj Lietuvoj kova vyksta už laisvę, bet pasyvi. Lietuvė pabrėžia savo lietuvišką kilmę, didžiuojasi tautos praeitimi, myli tautosaką, piktinasi falsifikuojama istorija, vaikus ir anūkus moko mylėti viską, kas lietuviška. Ir ta kova vyks tol, kol lietuvė bus gyva.

Laisva yra emigrantė lietuvė. Kai su tėvyne rišančios gijos nutrūko, ji atsidūrė toli nuo tėvynės. Basikurdama laisvame krašte ėmė atsigauti nuo mus ištikusios katastrofos. Ir kuo didėjo materialinė gerovė ir saugumas, tuo labiau augo desperacija, kad žlugo svajonės ir negali grįžti namo.

Moteriai jau užtenka materialinio saugumo, tarnybos, namų apyvokos darbų ir TV pramogų. Viduje rusena kūrybinė ugnelė, kuriai nėra kaip įsiliepsnoti svetimam krašte ir kankina ilgesys. Nes kur mes bebūtumėm, kur bedalyvautumėm, esame svetimas elementas, kurio kūrybinis darbas priimtinas tik tuo atveju, jei jis neturi tautinio charakterio. Tat kas mums pasiliko? Ne tik nepasitenkinimas šiuo gyvenimu, bet ir ilgesys, meilė savo kraštui verčia mus įsijungti į kovą už laisvę. Kurti tautinėj dvasioj, diegti meilę gimtajai kalbai, kraštui, jo kultūrai ir istorijai yra pagrindinis mūsų kovos uždavinys. Gal ne mūsų karta, gal ne ateinanti, bet kita, gal dar kita, galės gyventi pilną gyvenimą, kuris įmanomas tik nepriklausomoj Tėvynėj.

Ava Saudargienė

Už tautos laisvę vyko kova visais frontais. Kaip knygnešiai, savanoriai, taip lygiai ir lietuvė prie ratelio nemažiau kovojo už Lietuvą.

Nuotrauka *E. Dryžos*

A. A.
ALEKSANDRAS ŠLIUŽAS

Sausio 19 d. staiga mirė ALB Adelaidės Apylinkės valdybos vicepirmininkas Aleksandras Šliužas. Dideliame skausme liko žmona, keturi vaikučiai ir visa Adelaidės lietuvių bendruomenė. Po gedulingų mišių šv. Kazimiero koplyčioje sausio 22 d. velionis buvo gausiai susirinkusių tautiečių palydėtas į amžiną poilsio vietą Centenial kapinėse. Prie karsto jautrius atsisveikinimo žodžius pasakė Adelaidės Apylinkės Valdybos narys p. K. Kaminskas, Adelaidės Liet. Sąjungos pirmininkas p. P. Bielskis, Vyties Sporto Klubo pirmininkas p. S. Urnevičius ir L.V.S. "Ramovės" vardu p. V. Patašius.

A.a. Aleksandras Šliužas buvo gimęs 1924 m. Slabados kaime, Žiežmarių valsč., Trakų apskr. Mokėsi Kaišedorių gimnazijoje. Tremtyje atsidūrė panašių aplinkybių verčiamas kaip ir mes visi. Į Australiją atvyko su pirmuoju transportu ir apsigyveno Adelaidėje. Visą laiką aktyviai dalyvavo lietuviškoje veikloje, priklausė pir majai tautinių šokių grupei, Vyties sporto klubui, kuriam porą metų ir vadovavo. 1955 m. išrinktas į Lietuvių Namų Įsigijimo Komisiją, o įsteigus Adelaidės Lietuvių Sąjungą išdirbo tris kadencijas Sąjungos valdyboje. Už paramą Lietuvių Namams jam buvo suteiktas amžinojo nario vardas. Paskutiniu metu dabartinėje apylinkės valdyboje ėjo vicepirmininko pareigas. Jis pasižymėjo sumanumu, energija, veržlumu ir darbštumu tiek visuomeniniame, tiek ir savo privačiame gyvenime. Būdamas įvairių statybų rangovu gerai materialiai įsikūrė ir dosniai rėmė lietuviškas organizacijas. Tai buvo malonus, draugiškas ir susipratęs lietuvis, visa širdimi mylįs savo tėvynę ir brolius tautiečius. Taip staigiai ne tekus liūdime jo visi, tačiau jo šviesus atminimas neišdildomai išliks mumyse. Ilsėkis ramybėje.

P. Bielskis

Brangiam bendradarbiui
ALB Adel. Apyl. V-bos vice-pirmininkui
ALEKSANDRUI ŠLIUŽUI

staiga mirus, liūdinčią žmoną, vaikus ir artimuosius giliai užjaučiame

ALB Adelaidės Apylinkės V-ba

Dideliam skautų bičiuliui

p. B. DAUKUI

mirus, jo šeimą ir artimuosius užjaučia

L.S.S. Australijos Rajono Vadas
v.s. V. Neverauskas

Staiga mirus

inž. BALIUI DAUKUI

jo žmoną, vaikus ir artmuosius liūdesyj giliai užjaučiame

ALB Adelaidės Apylinkės V-ba

KIPRO MIRTIS LIETUVOJE

Didžiajam Lietuvos dainininkui Kiprui Petrauskui mirus (sausio 17), vilniškė lietuviškoji kompartijos diduomenė, kaip ir poeto V. Mykolaičio-Putino mirties atveju, dėjo didžias pastangas visaip prie vėlionies "prisišlieti". Oficialus nekrologas parašytas 46 asmenų vardu. 23 iš jų —aukštieji partijos pareigūnai, toki, kaip Sniečkus, Šumauskas, Diržinskaitė, Maniušis, Gedvilas, Kairys, Barkauskas ir t.t. Kiti 23 daugiausia įvairių metų atstovai, bet ir šių tarpe vyrauja partijos "bonzos", kaip Venclova, Tilvytis, Mieželaitis, Paleckis...

Garbės sargyboje prie karsto— Sniečkus, Šumauskas, Diržinskaitė, Drobnys, Šepetys, Sikorskis, Bieliauskas ir net... Zimanas. O Antanas Venclova pirmasis atbėgo į laikraštį (L. ir M., '67/3) su straipsniu, rodančiu, lyg jam, Venclovai, visa jaunystė būtų buvusi vien Petrausko klausymas. Ir žinoma, nepamiršo pažymėti, kad Petrauskas jau 1905 metais buvęs revoliucionierius, net kalėjiman už tai patekęs, o paskui bolševikai jį taip mylėję, kad net deputatu buvo padarę, — ne tik Vilniaus, bet net ir Maskvos soviete... "Savo metu už Kiprą nebuvo populiaresnio ir mylimesnio žmogaus visoje Lietuvoje", — nei perdėti nebesisaugodamas tvirtino Venclova ir tuo pačiu pasakymu išsidavė, kadėl jis ir visa bolševikinė "naujoji klasė" taip veržiasi ko arčiau prisišlieti prie tokių vardų, kaip Kipro Petrausko.

Filharmonijos salėje buvo atsisveikinimo koncertas, — šis be var žybų, kas arčiau prie vėlionies atsistos ir kas daugiau išsipeš lapelių iš jo populiarumo vainiko. Čia Virgilijus Noreika dainavo Kipro Petrausko labiausiai mėgtas dainuoti dainas ir arijas. Koncerto pabaigoj kamerinis orkestras atliko Bacho-Gounod "Ave Maria" ir G. Bizet "Agnus Dei".

(*ELTA*)

★

Žiniomis iš Japonijos Šiaurės Korėja sutinka derėtis ir net paleisti pagrobto amerikiečių laivo "Pueblo" 82 asmenų įgulą. Kaip iš ankstesnių pranešimų žinoma, du laivo įgulos nariai nuo žaizdų mirė.

JIE NEŠĖ LIETUVAI LAISVĘ

50 METŲ Į NEPRIKLAUSOMYBĘ

Prieš 50 metų, t.y. 1918 m. vasario 16 d. paskelbtas Lietuvos nepriklausomybės aktas iš tiesų dar nebuvo tos nepriklausomybės laimėjimas. Tai buvo tik oficialus ir deklaratyvus tautos įpareigojimas ir įsipareigojimas tai nepriklausomybei galutinai angažuotis. Savanorių ir kariuomenės ginkluotos kovos valant ir vejant priešus iš lietuviškų žemių tai buvo to ilgo kelio į nepriklausomybę galutinė fazė.

Į Lietuvos nepriklausomybę kelio pradžia sutampa su spaudos uždraudimu Lietuvoje. Ligi to laiko vykusios Lietuvoje kovos ir sukilimai tebuvo tik pasipriešinimas socialinei nelygybei. Tuo laiku tamsioje ir užguitoje tautoje tautinė sąmonė nebuvo tiek susiformavus, kad būtų buvusi kokia kalba arba svajonė apie pilną tautos nepriklausomybę. Ir tik kai akivaizdžiai to meto pavergėjo buvo pažeisti su spaudos uždraudimu tautiniai jausmai ir teisės tegu ir caristinės Rusijos imperijos rėmuose, tada ir lietuvis suprato, kad negali ilgiau tokias tautines nuoskaudas toleruoti. Ir taip prasidėjo atvira lietuvių kova ne tik už spausdintą savo žodį, bet lygiai ir už savo tautinę sąmonę ir teises.

Keturiasdešimt metų trukusi kova laimėta keliuose frontuose: atkovota spaudos laisvė, tautiniai įsąmoninta tauta ir pribrandinta nepriklausomybės idėjai. Dar "Aušroj" Dr. Jonas Basanavičius, būdamas kiek nuosaikesnis ir įvertindamas tuo metu vyraujančias Rusijoje nuotaikas, atvirai nedrįso pasisakyti už Lietuvos nepriklausomybę, bet tik buvo užuominų apie platesnę Lietuvos savivaldą, apie autonomijos galimybes, tačiau netrukus iškilę į priekį Dr. Vincas Kudirka, Maironis, vėliau Antanas Smetona, Vaižgantas jau atvirai pasisako už Lietuvos nepriklausomybę. Su spaudos atgavimu (1905 m.) to meto vis dar pavergtoje Lietuvoje užverda visai kitokių nuotaikų ir tempo gyvenimas. Šalia anksčiau gyvavusių labdaros organizacijų, susitveria naujos kultūrinės ir politinės, net partijos. Kudirkos "Varpas" nepaliaujamai šaukia — kelkite, kelkite naujam nepriklausomam gyvenimui. Įtempta kova, tiesusi kelius į nepriklausomybę dar užtruko apie trylika metų, kol pagaliau pribrendo metas viešai deklaruoti Lietuvos nepriklausomybę, ką ir padarė Lietuvos Taryba su Dr. Jonu Basanavičium priešaky 1918 m. vasario 16 d. Gaila, kad šito iškilmingo momento drauge negalėjo išgyventi bene pats didžiausias ir kovingiausias, pirmasis Lietuvos nepriklausomybės skleidėjas Dr. V. Kudirka. Jis kaip tik mirė aštuoniolika metų anksčiau, negu buvo paskelbta nepriklausomybė. V. Kudirkos pastangos ir kovos kaip tik ir buvo realizuotos tame nepriklausomybės paskelbimo akte.

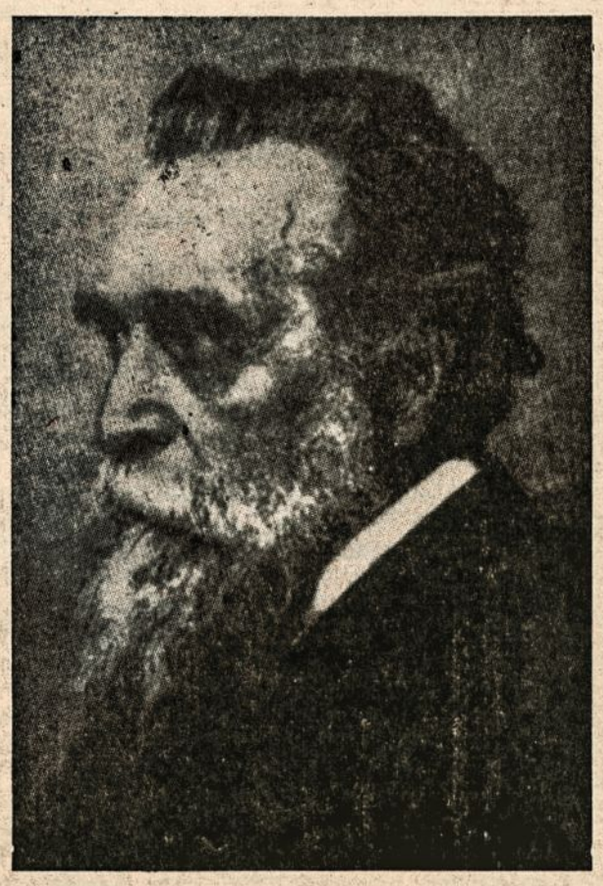

DR. JONAS BASANAVIČIUS

Taigi, Lietuvos nepriklausomybė nebuvo atkovota per metus ar kelis mėnesius, o truko virš penkiasdešimties metų. Lietuvių tautai šita kova kainavo dešimteriopai daugiau aukų, negu kad jų buvo sudėta atvirame karo lauke su Lietuvos priešais. Tiesa, šio darbo užbaigos vainiką parnešė mūsų savanoriai, kuriais mes ir šiandie visai pagrįstai didžiuojamės, tačiau jei to pasirengimo nepriklausomybei, jei būtų trūkę to tautos pribrandinimo laisvei ir savarankiškumui, kažin, ar momentui atėjus būtų atsiradę ir tų savanorių. Iš tiesų per tą 50 kovos metų visi lietuviai veikėjai ir kovotojai buvo savanoriai, lygiai kaip ir šiandie esame visi savanoriais, kurie dirbame lietuvybei, kurie siekiame jos išlaisvinimo. Gal būt ir šiandieninė kova už Lietuvos laisvę truks penkiasdešimt ar daugiau metų, bet pastangos visados pasiteisina ir yra prasmingos, net jeigu vienu ar kitu bandymu patirtume ir nesekmių.

n. n.

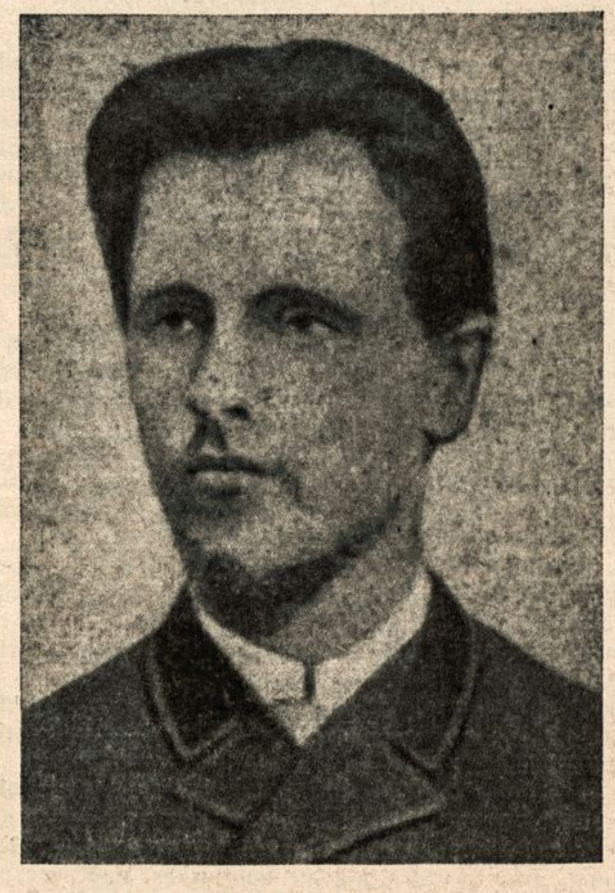

DR. VINCAS KUDIRKA

1918 — 1968

RAŠO E. JONAITIENĖ

Penkios-dešimtys metų nuo Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ir jau dvidešimt aštuoni nuo jos antro praradimo. Liūdesyje minime džiaugsmingą Šventę. Tačiau, kol minime, tol nenustojame vilties ir neatsižadame savo teisių. Ir nebeprasmis šitų metų paskelbimas jubiliejiniais.

Eilė dalykų apsprendžia mažų tautų likimą ir pakreipia jų vystymosi raidą: to meto naujos mintys, pasklidusios žmonijoj, naujas ilgesys, nauji siekimai, naujos viltys; didžių politinių galybių konfliktai ir jų sprendimai; pačios mažos tautos gyvastingumas ir apsisprendimas, kursai nesikeičia ir nepražūva net ir groboniškai naikinamas bei engiamas.

Kai Lietuva kentėjo pirmą kartą rusiškąjį jungą, Europoje jau buvo daug nulieta kraujo už žmogaus teises. Nauja mintis socialinės teisybės augo ir grąsino monarchinių tvirtovių pagrindams. Naujas tautinės tapatybės supratimas ir troškimas nepriklausomai apsispręsti kėlė nepriklausomybės karus ir ardė imperijas. Ir Lietuvoje, iškankintoje, nualintoje, nuniokotoje, tos mintys buvo žinomos ir įkvėpiančios. Jos sklido iš Vakarų per Mažąją Lietuvą, per lietuvišką studentiją užsieniuose, per emigrantus ir per pačią Rusiją, kurios šviesuoliai kreipė žvilgsnius į Vakarus, ieškodami sprendimo savo rytietiškom problemom. Ir lietuvių sauja tuomet mokėsi Rusijos universitetuose ir grįždami namo parsivežtavo naujų idėjų sėklas. Japonų-Rusų karas ir 1905 m. revoliucija parodė, kad ir carų imperijai gali grėst pavojai ir laukiantiems įkvėpė naujos vilties. Pirmasis Pasaulinis Karas, Rusų revoliucija, imperijos žlugimas buvo tas sąmyšis, kuriame mažos tautos, jeigu gyvos, galėjo rasti progos pakeisti savo padėtį ir atstatyt savo teises. Lietuva buvo gyva. Dūminės kaimo pirkios buvo tos tvirtovės, kurių nepalietė rusinimo bei lenkinimo įtakos: jose išsaugotas lietuviškasis žodis ir lietuviška dvasia ir didžiausias nors ir tylus pasipriešinimas svetimiesems atėjūnams. Iš tų dūminių pirkių buvo kilusi didžioji dalis tų šviesuolių, kurie ruošė nepriklausomos valstybės atstatymą ir vėliau jam vadovavo; iš jų buvo kilusi ir stipri gražiai organizuota lietuvių emigrantų grupė, kuri kad ir iš toli Lietuvoje vykstantį judėjimą visokeriopai rėmė ir skatino; iš tų dūminių pirkių buvo kilę ir tie jauni savanoriai - kareivėliai, be kurių kraujo aukos politinės pastangos nebūtų įgyvendintos. 1918 metų Lietuvos Nepriklausomybės atstatymas įrodė lietuvių tautinį gyvastingumą ir atsparumą tiek svetimųjų engiamame savame krašte, tiek ir atitrūkusioje bet nenumirusioje išeivijoje svetur. Ir šiandien, nors nepriklausomybės nebėra, jos anometinio atgavimo reikšmė nesumažėjus: tai nuolatinis priminimas pasaulio sąžinei, kad grobuoniui paaukota laisvai gyventi apsisprendusi tauta. Taip panašiai ir Vengrų revoliucija, nors užgniaužta, nepasisekus, vis nenustoja būt šauksmu prieš smurtą ir prieš prievartą.

Šiandien pasaulis neramus ir apsivylęs senais idealais. Ir komunizmas prieš šimtmetį savo pranašų lūpose atrodęs kaip galimybė vargstantį, išnaudojamą žmogų išgelbėti ir pakelti, šiandieną matosi kaip įrankis žmogaus nužmoginimui. Žmonijai trūksta duonos, žmonijai trūksta laisvės. Žmogaus teisių vardan, vienur iškyla naujos tautos, grimsta valstybės, kitur gi jos be atodairos palaidojamos. Didžiosios jėgos brandina konfliktus platesnės apimties negu bet kada anksčiau: demokartijos prieš komunizmą; Kinija prieš Sovietų Sąjungą; nepasitenkino ir protesto balsai pačioj Sovietų Sąjungoje... Kas drįstų būti pranašu ir spėti kada ir kaip tie konfliktai bus sprendžiami. Tačiau negalime nustot tikėtis, kad ir vėl ateis lemtingas momentas Lietuvos laisvei atstatyti. Tiktai ir ateityje, kaip prieš penkiasdešimt metų, reikės įrodyti, kad tebeesame gyva, vieninga ir už laisvę apsisprendusi tauta.

Kad Lietuvoj lietuviai myli Lietuvą — nekyla abejonės. Juose tikrai nemirs lietuviškasis žodis ir lietuviška dvasia ir nors ir tylus bet ryžtingas pasipriešinimas svetimiesiems atėjūnams. Tačiau siekime laisvės reikalingos visų lietuvių visos jėgos: Lietuvoje, Sibiro atskyrime, o ir laisvam pasauly. Prieš 1918 metus lietuvių emigrantų padėtis, kad ir J. A. V., buvo sunkesnė negu šiandien, tačiau Lietuvos išlaisvinime ir atstatyme jie suvaidino svarbią ir reikšmingą rolę. Visaip jie rėmė Lietuvos veikėjų darbą, finansavo konferencijas, tarptautinį reiškimąsi, tarptautinėje plotmėje nenustodami judino Lietuvos išlaisvinimo reikalo, o sunkiausiais kūrimosi metais jų šelpimas padėjo kraštui atsikelti iš nualinimo.

Mūsų uždaviniai nemažesni, o padėtis geresnė: esame skaitlingesni, daugumoje labiau išsimokslinę, plačiau organizuoti, stipriau įsikūrę. Jau pats mūsų radimasis šiapus geležinės uždangos politiškai reikšmingas. Skaitlingos tautinės bendruomenės, kurios nenustoja garsinusios savo tautinį priklausomumą ir tai, kad jos naujuose kraštuose atsirado ne kaip savanoriai emigrantai, bet kaip politiniai pabėgėliai nuo okupanto yra nuolatinis priminimas demokratijoms, kad įvykus neteisybė ir smurtas. Tačiau svarbu, kad tos bendruomenės ir ateity laikytųsi skaitlingos, veiklios ir vienminties bei atsparios sovietiškajai propagandai, kuri pastoviai į jas nukreipta, nes jos Sovietams — krislas akyje. O toji propaganda nori, kad išeiviai pamirštų esą pabėgėliai nuo komunzmo ir jo prie-

(Pabaiga psl. 4)

PETRAS BABICKAS

TAI BUVO TAIP NESENIAI

(Vaizdelis rašytas nepriklausomybės metais)

Tai buvo taip neseniai, jog, rodosi, kad vakar. Dundėjo armotos, danguj skaistėsi gaisrų vėduoklės ir žemė gėrė šiltą jauną kraują...

— 1918 — 1919 — 1920-

Tos datos — dalis iš mūsų vakar, Neįkainuojamos, neapdaiinuojamos ir neaprašomos...

O šiandie? Išvaikščiojau tėvynės kaimus, miestus ir laukus... Nė pėdsako ugnies žaizdų; sugėrė savanorių kraują, vėl žydi gėlės apkasų pylyiuose ir vešliai javai bręsta, kur vėžliojo tankai... Rūmais išdidižiais, kaip kalnai puošiasi miestų gatvės, asfaltas spindi, dega žiburiai... Lėktuvai raižo dangų ir plentais švaistosi auto... Kai aš matau tą pažangą galingą, man sieloj gimsta keistas šiltas jausmas:

— Juk tu, lietuvi, šitą viską padarei!..

•

Kartą vasaros naktį, lydimas tokių minčių, klajojau tėviškės pievomis. Netoli suspindo šviesi, jauki ugnelė.

Priėjęs pamačiau apysenį žmogų. Toliau ganėsi keletas arklių. Jie ėdė žolę veślią žolę ir nuolat prunkštavo. Taip, aš jį pažįstu. Dar vaikas būdamas girdėjau, kad jis buvo ištremtas į Sibirą už lietuviškas knygas. Ir grįžęs tik po devynerių metų.

— Labas, dėde, — tariau jam nuoširdžiai.

— Labas, sūneli. Vėlai vaikštinėji.

Per ugniakurio dūmus jis negalėjo įžiūrėti mano veido.

— Sėskis, pasišildyk.

— Dėkui.

Tylėjome. Nebuvo kalbos. Aš galvojau. "Štai matau žmogų, kuris buvo jaunas, kurio širdis degė tėvynės meile, kuris nepagailėjo rizikuoti devynerių metų, kad nors kiek prisidėtų prie tėvynės kėlimo. Ar jis tikėjo, kad dar jo akys matys patekančią skaisčią saulę Lietuvos dirvonuose. Ar jis tikėjo, kad jo darbas, sutapęs su visų tautiečių pasiryžimu, nesuvaldoma srove pakils iš žemės gelmių ir nušluos visa, kas mums buvo primesta..."

Nuostabiai ramus buvo vakaras. Iš slėnio į mus artėjo rūko šydas. Jis plito pamažu, tolydžiai supdamas akmenis, medžius ir ramiai sruvenantį Lėvenį.

Lėvuo! Kaip gražus man šitas upės vardas. Gal dėl to, kad prie jo praleistos skaisčios vaikystės dienos, gal dėl to, kad su jos skaidriu vandeniu susiję mano sąmoningo gyvenimo pirmieji įspūdžiai. Niekur nesu matęs tokių žalių pievų ir tokių baltų lelijų, kaip prie mylimo Lėvens. Jis paliko toks pat, kaip buvęs — ramus, skaidrus, lėtas. Ir nieko jam neatėmė karo baisenybės, ir nieko nepridėjo naujas, mūsų gyvenamasis amžius. Jei tik retkarčiais užklysta sidabru tviskančiais sparnais aeroplanas, vieškeliu prazvimbia dulkių debesy auto, ar kokio naujakurio radijo antena atsispindi jo vandeny...

Taip pat tebestovi senutis piliakalnis, pro kurį, būdami vaikai bijodavome praeiti vidunaktį. Dabar jis aplygintas, jaunais medeliais apsodintas, papuoštas aukuru.

— Ar nesivaidena čia, seneli? — šypsodamasis paklausiau.

— Nesijuok, visko gali būti. Ne mums tai žinoti.

Tolumoj pasigirdo daina. Stebėjaus, kas galėtų taip vėlai dainuoti. Balsas nuostabiai gražiai bangavo kloniu. Dubure pragydo lakštutė.

Ugniakuras, daina, rūkas, lakštutė — visa atrodė sava, miela... Daina vis skambėjo. Gaila, žodžių nesupratau. Per toli.

— Puikiai dainuoja! Norėčiau sužinoti, kas taip gražiai moka reikšti jausmus.

— Tai Jurgis. Jis tik naktį mėgsta dainuoti.

— Kas tas Jurgis?

— Motiekonių bernas.

— Štai, žodžių negirdėjai, — pradėjo senis, — mums per toli. O prieš kelis šimtus metų čia gyveno du broliai, kurie pasikalbėdavo susėdę vienas ant vieno upės kranto, kitas ant kito.

— Girdėjau, seneli, bet dar apie juos mielai paklausyčiau.

Išgirdau pasaką, kuri mane žavėdavo dar mažą.

— Seniai, seniai Lėvuo buvo daug kartų platesnis. Ir miškų tada buvo daug Lietuvoje... O žmonių maža, bet jie buvo milžinai. Gyveno šioj vietoj du broliai...

— Šioj vietoj? —

— Taip, čia prie piliakalnio. Vienas žemę dirbo anoj pusėj upės, kitas — šioj. Gyveno laimingai, mylėjo vienas kitą. Buvo geri darbininkai, turėjo puikius rūmus, daug žirgų... Vyresnysis kartą pasišaukė jaunąjį. Susėdo taip vienas ant šio kalno, kitas ant ano, ir tariasi: "Aš, brolau, jau sugalvojau. Esu vyresnis, eisiu į svietą žmonos sau ieškoti. Pasilik, manęs palauk. Grįžęs kelsiu vestuves. Ir išėjo. Ėjo, ėjo jis ilgai. Lietuva tada didelė buvo. Trečią dieną per medžių viršūnes (jis buvo didesnis už aukščiausius medžius!) pamatė pilį, kurioje jo mergelė gyveno. Netruko ją parsigabenti į savo rūmus. Iškėlė puikias vestuves. Tik vestuvių dieną atsibastė nelemti priešai žuvėdai...

— Argi žuvėdai?

— Žuvėdai, vaikeli, ir pradėjo šturmuoti pilį. Kas broliams milžinams?! Juokai. Vyresnysis ir sako jaunesniajam: "Tu, sako, eik juos išmėtyk, kad jų čia nė dvasios nebūtų, o jei nepajėgsi, švilpterk — mes nueisim". — "Ko čia nepajėgt, sako jaunesnysis, puotauk, aš einu". Kai pamatė jį priešai, tai net sustingo iš išgąsčio. Bet jų generolas sušuko: "Šauk!" Ir visi pradėjo šaudyti. Subadė kulkos milžiną, bet jis nė nejunta. Sugriebė kelioliką žuvėdų ir numetė kažkur už pajuodupio, bus bent du verstai, žinai, ir jau griebė kitus, bet čia vėl papoškėjo šautuvai, ir tūkstančiai kulkų sulindo milžinui į galvą. Pasverdėjo milžinas ir pradėjo alpti. Sušvilpė broliui. Atbėgo jis su svečiais ir, matydamas parkritusį brolį, baisiai įtūžo. Kaip liūtas šoko ant žuvėdrų ir išblaškė į visas puses. Bet jaunesnysis milžinas jau buvo miręs. Labai jo brolis gailėjo, su didelėm iškilmėm. palaidojo. Šitą piliakalnį savo rankom supylė ant jo kūno... Nuo ašarų šitas šaltinis pradėjo tekėti. Būtų ir pats iš skausmo miręs, bet žynys išpranašavo, kad milžinas kelsis po tūkstančio metų..."

Senelis pabaigęs susimąstė. Galvojau ir aš. "Kaip nuostabiai pinas žmonių vaizduotėj paslaptinga pasakomis praeitis ir dabartis. Argi milžinai tik prieš tūkstantį metų grūmėsi su "žuvėdais"? Argi ne milžinai kovojo apkasuos, kai kėlės Lietuva ir kai nuo vieno jos sūnaus aštraus kardo bėgo priešų pulkai. Ne, tai buvo ne prieš tūkstantį metų, tai buvo taip neseniai, jog, rodosi, kad vakar."

Mėnuo aiškiai nušvietė upės klonį, kalnus, kalnelius. Tolumoj bažnyčios bokštų siluetai atrodė kaip milžino rankos. Visa aplink buvo pasakiška. Ir dingtelėjo man mintis paimti iš ugniakurio žarijų ir uždegti ugnį ant aukuro, stovinčio piliakalnio viršūnėj, pagerbti tuo besiilsintį milžiną. Gera būtų tikėti, kad šios ugniakurio žarijos sušildys jo kūną, nes jau praėjo tūkstantis metų, išaušo kiti laikai, ir milžinai jau pabudo.

Kelkis! Juk pakilo Lietuva....

.....

Taip buvo taip neseniai, jog, rodosi, kad vakar.

Užtrauksim naują giesmę, broliai!

LIETUVIŠKOS DAINOS IR GIESMĖS ĮNAŠAS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBEI

Rašo K. Kavaliauskas

Tamsiausias mūsų tautos lai kotarpis buvo tarp nepriklausomybės netekimo 1795 m. ir 19 amžiaus vidurio. Rusai stengėsi mus surusinti ir paversti stačiatikiais, lenkai galutinai sulenkinti ir padaryti amžina Lenkijos dalimi.

Nacionalizmas, prasidėjęs 18 šimtmečio gale Prancūzijoje ir Šiaurės Amerikoje, 19 amžiaus pradžioje įsigalėjęs vakarų ir vidurio Europoje, viduryje to paties šimtmečio stipriai pasireiškė rytų Europoje. Ir lietuvių tautinis atgimimas prasidėjo tuo metu. Jis reiškėsi įvairiomis priemonėmis ir pagaliau sudarė sąlygas tautai atgauti politinę nepriklausomybę, susidėjus palankioms sąlygoms.

Daug rašyta apie tautinio atbudimo veiksnius ir veikėjus: spaudos darbininkus knygnešius, literatus, politikus, visuomenės veikėjus. Apie tai parašyta daug knygų,mūsų periodinė spauda mirga straipsniais šiuo reikalu. Taip ir turi būti. Tačiau vienas tautinio atgimimo veiksnys — muzikai — nutylimi, nors ir jie yra savo dalelę pridėję. Šiuo trumpu straipsniu norėčiau šiek tiek tą skriaudą atitaisyti. Išeidamas iš straipsnio antraštės, liesiu mūsų dainos ir giesmės pasireiškimą tik iki Nepriklausomybės paskelbimo.

Tautinio atgimimo veikėjai buvo ir rusų ir lenkų persekiojami ir dažnai skaudžiai nukentėdavo. Neišimtis buvo ir lietuviškos dainos bei giesmės puoselėtojai. Žemaitkiemio (Ukmergės apskr.) parapijos choras gražiai giedodavo lietuviškas giesmes bažnyčioje. Vargonininkas (pavardės, deja, nežinau) buvo išmetęs iš giesmių lenkiškus barbarizmus. Šios giesmės nepatiko lenkuojantiems, ir jie privertė kleboną vargonininką atleisti. 1899 m. kun. K. Šleivys įkalbėjo Ukmergės aplenkėjusi kleboną kun. A. Račkauską leisti parapijos chorui per Velykas giedoti lietuviškai. Lenkomanai sukėlė dideles rietenas, įskundė kun. Šleivį rusų žandarams, kurie jį kratė, ir Vilniaus kurijai, kuri jį iškėlė į mažą kaimo parapiją. Tai tik du pavyzdžiai, kurių būtų galima pririnkti gana daug.

Iki 1904 m. chorai, su mažomis išimtimis, giedodavo tik bažnyčioje. Kadangi dvarininkai daug miestelėnų, nemaža kunigų buvo sulenkėję, vargonininkai turėjo turėti daug drąsos mokyti chorus lietuviškų giesmių, kaip rodo Žemaitkiemio pavyzdys. O vis tik būtų galima sudaryti didžiulį chorų ir vargonininkų sąrašą, kurie nepabūgo jokių gąsdinimų nė persekiojimų. Jų giedamos lietuviškos giesmės iššaukdavo lenkomanų pasipriešinimą, kai kada net rietenas ir peštynes, bet tai dar labiau keldavo lietuvių tautinį susipratimą, nes priversdavo ir nesąmoninguosius lietuvius pagalvoti, kas jie esą, ir prisidėti prie kovos su lenkomanais. Žemaitkiemio klebonas buvo priverstas savo parapijos gyventojų po kelerių metų nuskriaustą vargoninką grąžinti. Taip pat ir Ukmergėje kun. Šleivio sukelta audra nenurimo, ir nuo 1902 m. bažnyčioje buvo giedama lietuviškai. Parapijų chorai buvo pirmoji ir stipriausioji jėga kovai su lenkomanais ir tautinio susipratimo žadintojai. Kaip pavyzdį noriu paminėti Pagirius (Ukmergės apskr.). Čia nuo 1908 m. veikė 30 asmenų choras, giedodamas ne tik bažnyčioje, bet ir rengdamas liaudies dainų koncertus. Užėjus bolševikams 1918 m. iš karto susidarė partizanų būrys iš 10 vyrų, po savaitės jau buvo 120 vyrų, o netrukus susidarė 400 partizanų. Bene seniausias lietuviškas parapijos choras yra Joniškio (Šiaulių apskr.), vargoninko J. Visockio suorganizuotas 1880 m., kurį 1900 m. perėmė varg. K. Diržys.

Nuo 1904 m. parapijų chorai pradėjo rengti koncertus, steigėsi ir pasauliniai chorai. Šiauliuose veikė "Varpo" Draugijos 60 asmenų choras. 1905-1910 m. m. "Varpo" draugija surengė net 64 lietuviškus vakarus ir koncertus. Panevėžyje 1904 m. per lietuvišką vakarą choras, vedamas varg. Birmanto, sugiedojo Tautos Himną. Mes šiandien negalime įsivaizduoti, kokį entuziazmą tai turėjo sukelti. Marijanpolėje parapijos choras, vedamas varg. J. Senkaus, nuo 1890 m. ne tik giedojo lietuviškas giesmes bažnyčioje, bet dalyvaudavo ir lietuviškuose vakaruose. Nuo 1905 m. chorą perėmė varg. A. Jasenauskas, o nuo 1908 m. į muzikinį gyvenimą įsijungė ir J. Bendorius (vėliau Vilniauss Konservatorijos direktorius). Jų pastangomis, minint Žalgirio mūšio sukaktį 1910.VII.15d., Marijanpolės miesto salėje pastatyta Miko Petrausko opera "Birutė" — pirmoji opera Lietuvoje. Tų pačių metų gale pasirodė mišrus ir vyrų chorai. 1905-1910 m. laikotarpyje buvo surengti 33 koncertai. Tai milžiniškos dviejų muzikų — A. Jasenausko ir J. Bendoriaus — pastangos.

Vilniuje 1905 m. suruoštas didelis lietuviškas koncertas, kuriame ypač pasižymėjo komp. Mikas Petrauskas. Nuo to laiko dažnai buvo ruošiami lietuviški vakarai, dalyvaujant ir Kiprui Petrauskui. Chorą vedė St. Šimkus ir M.K. Čiurlionis. Kaune 1899 m. įsteigtas "Dainos" choras, vedamas J. Naujalio, katedros vargonininko, kuris vėliau buvo Kauno Konservatorijos direktorius.

Negalima išskaičiuoti visų chorų nė jų vedėjų, kėlusių tautinį susipratimą krašte. Jų darbo vaisiai pasirodė 1924 m., kai, kraštui dar tik pradėjus gydyti karų padarytas žaizdas, buvo surengta pirmoji Lietuvos Dainų Šventė.

Vargonininkams parengti reikėjo mokyklų Lietuvoje, nes retas kas galėjo vykti į Varšuvą ar Rusijos konservatorijas.

Rokiškio dvare nuo 1883 m. veikė muzikos mokykla. Mokiniai buvo beveik išimtinai lietuvių ūkininkų vaikai. Mokykla paruošė daug vargoninkų. Minėtini tos mokyklos auklėtiniai yra J. Gruodis, J. Tallat-Kelpša, M. Petrauskas, V. Kaveckas.

Kaune J. Naujalis turėjo privačius vargoninkų kursus, kuriuos 1897 m. jis pavertė vargoninkų mokykla. Ši mokykla parengė labai daug meniškai gerų vargoninkų ir susipratusių lietuvių. Vargoninkų meniškam lygiui kelti, jų medžiaginei gerovei ir socialinei padėčiai gerinti, J. Naujalis 1908 m. įsteigė vargoninkų draugiją.

Tačiau nepakako tik suorganizuoti gerą parapijos chorą ir įkvepti noro giedoti lietuviškas giesmes. Lenkai turėjo savų kompozitorių sukurtų giesmių. Kad mūsų chorai nepasirodytų menkesni, reikėjo savų giesmių, sukurtų savų muzikų, o ne vertimų iš lenkų kalbos. Ir šio darbo ėmėsi J. Naujalis. 1906 m. jis išleido Lietuvišką Bažnytinį Giesmyną. Jame buvo apie 100 giesmių visoms progoms, kiekviena parašyta 4 mišriems balsams ir lygiems (moterų arba vyrų) balsams. Giesmės parašytos lengva, kiekvienam chorui prieinama, tačiau labai skambia harmonija. Tai milžiniškas darbas, pareikalavęs daug metų. Vieną kitą giesmę yra sukūrę ir kiti kompozitoriai.

Nemažesnis trūkumas buvo ir lietuviškų dainų. Visa eilė mūsų muzikų ėmėsi harmonizuoti liaudies dainas arba kurti originalias dainas, naudodami mūsų poetų eilėraščius, ypač Maironio. Č. Sasnauskas parašė muziką Maironio eilėraščiams "Užmigo žemė", "Jau slavai sukilo", "Kur bėga Šešupė", kuri jau prieš I Pasaulinį karą buvo pavirtusi liaudies daina. J. Naujalis jau 1905 m. išleido pirmą dainų rinkinį, o 1908 m. antrą. Liaudies dainas harmonizavo savo reikalams visa eilė vargoninkų, tačiau ne visi jas spausdino. Iš išleidusių dainų rinkinius minėtini: J. Neimontas, J. Naujalis, M. K. Čiurlionis, St. Šimkus, M. Petrauskas, J. Tallat-Kelpša, J. Štarka, J. Gudavičius, kun. T. Brazys, J. Gruodis, J. Bendorius. Visų jų dainos skambios, bet ypatingą vietą užima St. Šimkaus dainos, kurios dėl jų skambumo buvo dainuojamos visoj Lietuvoje, o J. Naujalio harmonizuota Ant kalno karklai... buvo virtusi populiariausia daina.

Lietuviai tada vertino savo dainą kaip meninį kūrinį, kaip tautinės dvasios pasireiškimą. Koncertai sutraukdavo gausybę tautiečių. Labai gaila, kad dabar tremtyje pradedama užmiršti lietuviškos dainos vertė. Dabar net mokyti žmonės, kurie turėtų geriau nusimanyti, pradeda žiūrėti į liaudies dainą tik kaip į pramogą.

K. Kavaliauskas

POETAS MAIRONIS

Lietuvos laisvės šauklys

Jie taip pat nešė Lietuvai laisvę

K. Šimonis *Knygnešys*

1918 — 1968

(*Atkelta iš psl. 3*)

šai. Už tai mums peršamas bendradarbiavimas ir vadinamas "kultūrinis pasikeitimas", ir mūsų ilgesys ir meilė Lietuvai panaudojama kaip ginklas prieš Lietuvos atkūrimą. Kiekvienas bendradarbiavimo, pritarimo gestas atima protesto galią ir ardo mūsų kaipo politinių, prieš komunistinę priespaudą nukreiptų grupių pagrindą.

Žalingi ir tie neapgalvoto pesimizmo balsai, kurie nūdien pasigirsta tai vienur, tai kitur: esą silpni mes ir bejėgiai, ko mūsų sauja tegalinti atsiekti, veltui mūsų pastangos, o čia gyvenimas tėsąs lėta mirtis... Žalingi tie balsai, nes vienas kitas silpnesnių jais gali patikėti. Jei prieš penkiasdešimt metų mūsų broliai emigracijoje nebuvo bejėgiai, tai tuo labiau nesame nei mes. Kol esame drauge, tai esam stiprūs. Ir pasaulyje esam ne vieni. O mūsų pastangos ir čia gyvenimas prasmingi, kol napraradome pasitikėjimo ir nenustojam dirbę.

Kad mūsų balsas būtų girdimas ir kad politinis veikimas ne tik išsilaikytų, bet dar sustiprėtų ir išplistų, turime būti vieningi ir organizuoti. Kiekvienas skirstymasis bei dalinimasis, nors gal patenkina asmeniškas ambicijas ar įsitikinimus, mus silpnina ir kenkia bendram tikslui. Turime išlaikyti stiprias organizacijas, remti jų parengimus ir palaikyti jų vadovybę ne dėl to, kad būdami baudžiauninkų vaikai iš esmės gerbiame bet kokį autoritetą ir bijomės individualumo, bet kad sąmoningu pasirinkimu subordinuojame savo asmeniškumą bendram siekimui. Mus silpnina ir tie, kurie spaudoje ar viešame žodyje pykdo vienus prieš kitus, niekina pačių išsirinktus vadovus, neigia bendrą liniją, skirsto mus į dirbtinai sukurtas tarsi priešingas grupes: skirtingų pažiūrų, skirtingos praeities, skirtingo išsimokslinimo, amžiaus, jaunimo ir senimo... Ne nereikšmingus skirtumus šiandieną reikia kelti, bet bendrą reikalą ir bendrą darbą.

Minėdami Lietuvos prisikėlimą prieš pusę šimtmečio, ir šiandien esame tikri, kad ji vėl atsikels į laisvę. Pasaulyje žmogaus į laisvę teisės mintis gyva ir nenustoja keistis žemės rutulio politinis žemėlapis. Tačiau mes patys turime mokėti išlikt gyvi ir stiprūs, atsparūs ir vieningi, kad atėjus išsilaisvinimo valandai mūsų rolė būtų dar reikšmingesnė, negu lietuvių išeivių 1918 metais.

E. Jonaitienė

Lietuviai pasaulyje

Prieš pusmetį — 1967 m. liepos mėn. — *Lietuvos Tyrimo Institutas*, Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto prašomas, sutiko rinkti ir skelbti martirologinę — genocidinę medžiagą apie Lietuvos gyventojų žudymą, kankinimą, kalinimą Sovietų Rusijos ir Nacių Vokietijos okupacijų metu, nuo 1940 metų vasaros iki dabarties.

Sausio 24 d. posėdyje Vliko valdyba nutarė kreiptis į institutą, kad jau pateiktų konkretų pirmojo tos medžiagos rinkinio tomo planą.

Ta proga primenama, kad, nors institutas, jau ir prieš pradėdamas tą darbą, turėjo nemaža medžiagos, jis dar kreipėsi į visuomenę, kviesdamas siųsti jam daugiau žinių kaip apie masinius, taip ir apie atskirų asmenų suėmimus, kalinimus ar nužudymus, taip pat apie partizaninių kovų metu žuvusius, ištremtus, kankintus, kalintus, apie tolimesnį gyvųjų likimą. Tokių žinių turintieji, bet dar neatsiliepę į tą kvietimą, prašomi nebedelsti ir žinias siųsti: Lithuanian Research Institute, 29 West 57 St., Fl. 10, New York, N.Y. 10019.

PRIPAŽINTAS PASIUNTINIO VIETOJE

Didžiosios Britanijos užsienių reikalų ministerija sausio 22 d. painformavo pasiuntinybės patarėją Vincą Balicką, kad jo 1967 m. gruodžio 31 dieną įteiktoji nota, — kurioje buvo pranešta, kad mirė įgal. min. Balutis, ir kad pas. pat. V. Balickas perims Lietuvos pasiuntinybės Londone vadovavimą Chargé d'Affaires titulu, — priimta dėmesin, ir kad ministerijos vasario mėnesį išleidžiamame Londone akredituotų diplomatų sąraše V. Balickas įrašomas naujuoju titulu, su adresu Lietuvos pasiuntinybėje, 17 Essex Villas, London, W 8.

— ★ —

Jonas Palionis, lietuvių kalbos katedros docentas Vilniaus universitete, sausio 15 d. Vilniaus universitete apgynė disertaciją ir įgijo filologijos daktaro laipsnį. Jo disertacija — monografija "Lietuvių literatūrinė kalba XVI-XVII amžiuje" neseniai išleista ir yra patraukusi daug dėmesio.

Disertaciją ginant, oficialus oponentas buvo dr. J. Jurginis, istorikas. Jo nuomone, dr. J. Palionio darbas svarbus ne tik kalbotyrai, bet ir visai lietuvių kultūros istorijai.

— ★ —

Anot sovietinės statistikos, 1967 metais trečdalis Lietuvos gyventojų dirbo pramonėje, prekyboje ar kitose ūkinėse įmonėse. "darbininkų ir tarnautojų skaičius buvo 1 040 tūkstančių žmonių". Tai yra apie pusė darbingojo amžiaus gyventojų. Į tą skaičių, atrodo, neįeina dirbantieji administracijoj bei visų rūšių policijoj, teismuose, mokyklose ir kitose neūkinėse srityse, taip pat ir kariuomenėj. Metiniame statistikos pranešime nėra paminėta, kiek žmonių dirba žemės ūkyje. Žemės ūkis statistikoje vaizduojamas gyvulių skaičiais.

— ★ —

Po beveik 20 metų nuo Lietuvos žemės ūkio sukolchozinimo, "visuomeninių" (t.y., kolchozuose ir sovchozuose laikomų) karvių skaičius jau yra kiek pralenkęs privačioje nuosavybėje laikomų karvių skaičių, būtent: kolchozuose - sovchozuose 445,800 karvių, o privačioj nuosavybėj — 417,400.

"Visuomeninių" kiaulių statistikoj rodoma 905,000, o privačių tik 662,900. Užtat avys ir ožkos tai beveik išimtinai privatininkų privilegija. Kolchozuose jų — vien tik avių — vos 5,800, tuo tarpu privatinėje nuosavybėje dar 156,600 avių bei ožkų.

Šie skaičiai kolchozinei sistemai ypač tuo būdingi, kad asmeninėje nuosavybėje tuos gyvulius išlaikantieji žemės tenaudoja apie 30 kartų mažiau, negu kolchozai su sovchozais.

— ★ —

Sovietinė statistika skelbia, kad Lietuvos gyventojai praėjusių metų gale turėjo 339 mil. rublių pasidėję taupomosiose kasose. Taupomosios kasos yra vienintelė santaupoms laikyti. Tai išeitų, kad vienam asmeniui vidutiniškai yra tk 111 rublių 85 kapeikos. Statistikos įstaiga rodo į tas santaupas, kaip didelį ūkinės gerovės pakilimo ženklą.

(*ELTA*)

— ★ —

J. KAJECKO PADĖKA

Pernai Lietuvos atstovui Washingtone p. J. Kajeckui švenčiant 70 metų sukaktį ALB Krašto Valdybos sukaktuvininkas buvo nuoširdžiai pasveikintas. Atstovas p. J. Kajeckas raštu padėkojo Krašto Voldybos pir-kui p. S. Narušiui ir per jį visai Australijos Liet. Bendruomenei drauge džiaug damasis šiais metais organizuojama Baltų Konvencija birželio pradžioje Adelaidėje, nors apgailestauja, kad joje negalėsiąs dalyvauti.

AZIJOS LAISVĖS DIENA

Pavergtų Europos Tautų Seimas sausio 23 d. posėdį paskyrė paminėti Azijos Tautų Laisvės Dienai.

Ši diena yra metinė — dabar jau keturioliktoji — sukaktis nuo 22 tūkstančių kinų ir šiaurės korėjiečių belaisvių apsisprendimo negrįžti namo, t.y., Kinijon ar šiaurinėn Korėjon, kol tenai viešpatauja komunistinė valdžia. Jie Korėjos karo metu buvo patekę pietinės Korėjos bei Jungt. Tautų pajėgų nelaisvėn, iš kurios buvo paleisti įvykus karo paliauboms. Tai buvo apsisprendimas negrįžti nelaisvėn.

Pavergtų Europos Tautų Seimas, minėdamas tą masinį apsisprendimą laisvei, priėmė atitinkamą rezoliuciją, kurią pateikdamas seimo vicepirmininkas albanų atstovas V. Germenji sakė:

— Patvirtinkim savo pasišventimą apsisprendimo ir valstybinės nepriklausomybės idėjai, kad ją laimėtų visos tautos; parodykim Rytų bei Vidurio Europos ir Azijos tautų solidarumą ir vienybę kovoje dėl sukūrimo pasaulyje laisvų tautų bendruomenės, pagrįstos laisvės ir teisingumo viešpatavimu.

Iškilmingame posėdyje kalbėjo Kinijos, pietinės Korėjos ambasadoriai ir pietų Vietnamo atstovybės patarėjas. Kalbėjo taip pat Jungtinių Valstybių Atstovų Rūmų narys Lester L. Wolf (D., N. Y.), kuris tarp ko kita pareiškė:

— Reikalauju laisvų rinkimų pavergtose tautose visam pasauly, visiškai pasitikėdamas, kad komunizmas bus atmestas.

(*ELTA*)

LIETUVA BUS LAISVA!

KAS DARYTINA SIEKIANT LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS?

Vasario 16-ji kasmet lietuvių tautai primena laisvės kovas, didžiąsias tautos aukas ir tikslo atsiekimą. Prieš 50 metų lietuvių tauta išsikovojo nepriklausomybę; tą patį ji turi stengtis išsikovoti ir dabar!

Uždavinys nelengvas ,bet lygiai taip pat įmanomas, kaip ir prieš 50 metų!

Nereikia nei archyvų vartyti — iš gyvųjų liudininkų lūpų dar galima sužinoti, kaip ir kodėl Lietuva atgavo nepriklausomybę. Laisvės kovai principinė metodika ta pati ir šiandien, plius esame dėkingesnėj padėty dabar negu anksčau.

Pirmiausia mums reikia naujo įkvėpimo — tikrojo tautos meilės supratimo, tautos laisvės troškimo. Trūko jo ir anais laikais, bet Kudirka, Valančius, Basanavičius ir kiti jų bendralaikiai tą atsiekė: suvienijo tautos siekius, įkvėpė tautą kovoti dėl laisvės, spausdino lietuviškus leidinius slaptai ir viešai, kad tikslą atsiekus. Jų pastangomis ir intelektualai, ir beraščiai, ir motinos, ir vaikai vienodai pradėjo trokšti nepriklausomos Lietuvos, laisvų asmeniškų ir tautos apsisprendimų. Valandai atėjus, visi pagal savo galimybes stojo kovon prieš okupantą ir kovojo kietai iki pergalės.

Taip, šie mūsų rašytojai, jauni ir ne jauni, atrado tą paslaptį, su kuria buvo įmanoma atgauti laisvę. Kudirkos žodžiais:

"Vardan tos Lietuvos, Vienybė težydi".

1918 m. Lietuvai pasitaikė pasaulinė politinė proga bandyti kovą dėl nepriklausomybės. Lietuva buvo pasiruošusi; tauta buvo vieninga, tiek pačiame kamiene, tiek ir šakose.

Dabartiniais pasauliniais neramumais turime budėti, kad pasitaikius progai būtume pasiruošę ją išnaudoti. Svarbiausia, mums stinga vienybės. Karo audros išblaškė mus ne tik fiziniai, bet ir protiniai. Nerandam pakankamai bendros kalbos tarp kartų, kai kur tarp luomų, autoritetų, o dar svarbiau, net su pačiu kamienu.

Turime rasti bendras kalbas, ieškoti bendro kelio į nepriklausomybės atgavimą. Jaunoji ir vidurinioji kartos, artimesnės dabartinėms gyvenimo sąlygoms, turėtų būti labiau raginamos savo nuomones išreikšti viešai. Kaip nesvarstytumėm, tautos likimas jų rankose.

Šiuo metu bene opiausias klausimas yra santykiavimas su tautos kamienu. Kaip nežiūrėsim, santykiavimas yra būtinas. Tautai kovotojai reikalingi abiejose uždangos pusėse. Turime būti glaudžiuose santykiuose su laisvės kovotojais tėvynėje. Turime jų ugdyti daugiau, tiek pačioje tėvynėje, tiek ir išeivijoje. Turime vienytis lietuviškoje dvasioje.

Bendromis pastangomis turėsime daugiau vilčių atsiekti tikslą — laisvą Lietuvą. Okupantą galima atakuoti tuo tarpu tik psichologiniai, iš vidaus ir iš lauko. Atėjus laikui bus galima panaudoti ir ginklą. Stipriausia psichologinė kova su okupantu, tai įrodyti jam, kad jo tikslas neatsiektas, kad tauta perskelta tik fiziniai, bet jos dvasia nepalaužta. kultūrinės trdicijos tęsiasi išeivijoje ir tėvynėje, jaunoji karta auga sąmoningais lietuviais, gerbia gyvenamo krašto tvarką, prisitaiko prie gyvenimo reikalavimų tėvynėje.

Toliau reikia daugiau dėmesio kreipti į spaudą. Išeivijoje reikia išnaudoti ir lietuviškus ir gyvenamo karšto įvairius leidinius, ypač dienraščius dvasios įkvėpimui priaugančiai kartai. Reikia propaguoti lietuviškus kultūrinius atsiekimus, sporto pergales ir t.t. nežiūrint kurių lietuvių atsiekiami, ar vienoj pusėj uždangos ar kitoj. Priauganti karta turi gauti dabarties pasididžiavimo pagrindą lietuvybe. Lygiai to pat siekiama pačioj Lietuvoj. Ten gyvenantieji išreikalauja daugiau žinių apie išeivijos lietuvius savuose laikraščiuose ir palaipsniui tuose raportuose okupanto leidžiamoje spaudoje pasirodo straipsniai, artėjantys tikrovei. Jau šiandien negalima sulyginti, kas spausdinama Lietuvoj, su tuo, kas buvo spausdinama prieš penkiolika ar dešimt metų.

Geležinę uždangą užtvėrė okupantas; mūsų pareiga ją nuplėšti.

Kelias į nepriklausomybės atgavimą yra ilgas ir sunkus, bet garbingas. Ne visi aukodami savo pastangas, kokios jos bebūtų pamatys laisvą tėvynę, bet daug savanorių aukavo savo gyvybes žinodami, kad ir jie nematys savo tikslo atsiekimo. Kudirka, mūsų himno autorius, nematė laisvos Lietuvos. Savanoriai, rašytojai ir visi laisvės kovotojai aukavosi ne dėl savęs, bet dėl tautos. Nesvarbu, ar mes matysime išlaisvintą Lietuvą ar ne. Svarbu, kad kol ji pavergta, mes dėtumėm savo pastangas ją išlaisvinti.

Prieš penkiasdešimt metų Lietuva atgavo nepriklausomybę. Taip, bet po daugelio metų pastangų. Su meile, viltim, vienybe ir kova mes vėl išlaivinsim Lietuvą.

Algimantas Aras

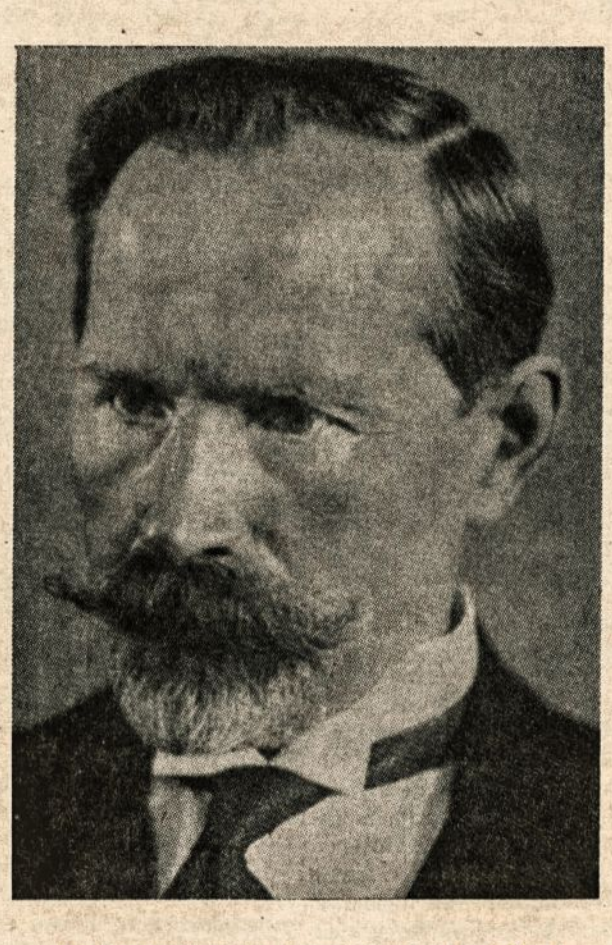

PREZIDENTAS ANTANAS SMETONA

Nepriklausomo gyvenimo kūrėjas ir vadovas

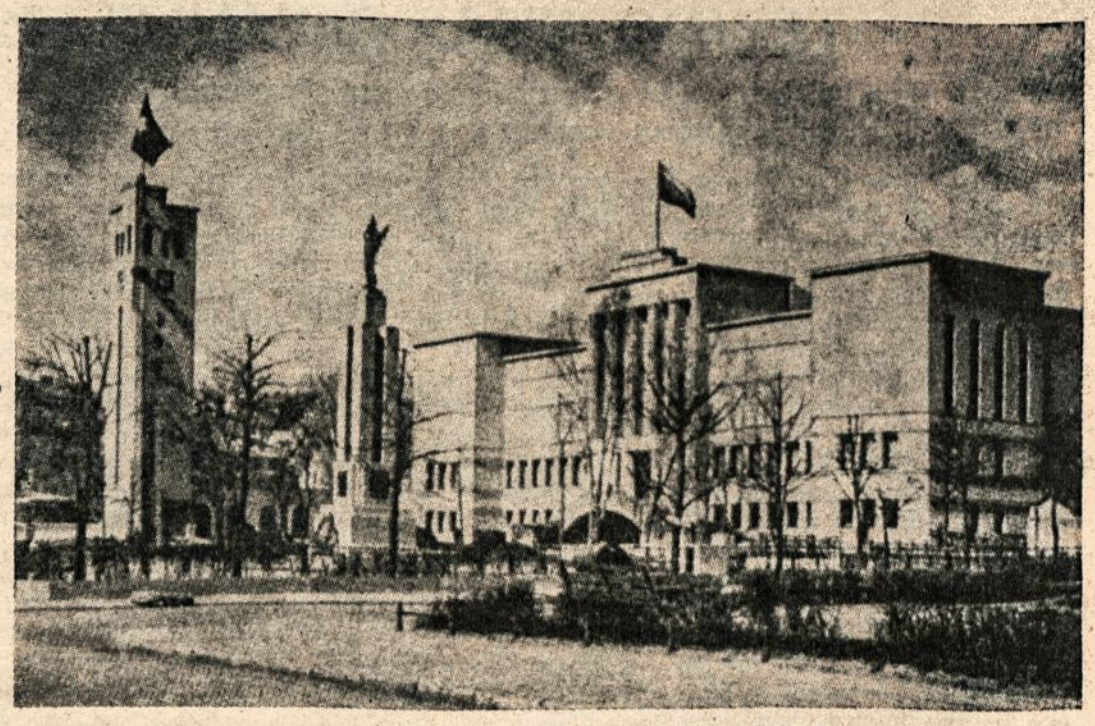

Lietuvos nepriklausomybės simbolis — Karo Muziejaus sodelis Kaune laisvės metais

Juozas Almis Jūragis

★ ★

Saulės gaisras. Laukai —
amžinoji tyla. — —

Rožių aukurai
sudegina ryto
rasos kristalus —
nekruviną vasaros auką . . .

Raudoni vieškeliai,
raudonos lygumos —
atsivėrusi žemės žaizda . . .

Karštos vėjo lūpos
mane bučiuoja,
karštos vėjo lūpos
įpučia ilgesio gaisrą. — — —

O sapne praeities —
nelytėto skaistumo laukai,
jūra ką tik užgimusio sniego . . .

Kiškių pėdsakai
bėga tolyn
per pusnynų
purius kalnelius.

Į beržynus plačius
krinta aidas varpų,
krinta šerkšno žiedai
į šakas . . .

Ir į mano gražiausius
metus
krinta žvaigždės —
auksinis lietus. — — —

BALTŲ KONFERENCIJA

Yra sumanyta sušaukti baltiečių (lietuvių, latvių, estų) mokslininkų konferenciją, kurios tikslas būtų — moksliškai išnagrinėti sovietizacijos poveikį Baltijos valstybėse ir paskelbti tų studijų išvadas.

Sausio 24 d. Vliko valdyba susipažino su tokios konferencijos projektu ir pripažino, kad tai naudingas ir vykdytinas sumanymas. Nutarta skatinti atitinkamų sričių mokslininkus lietuvius uoliai prisidėti, kad sumanymas galėtų būti sėkmingai įvykdytas šiais Lietuvos Laisvės Kovos Metais. Dėl dalyvavimo kviečiama kreiptis į prof. dr. Aleksandrą Platerį, 5817 Bradley Blvd., Betsheda, Md., 20014.

(*ELTA*)

— ★ —

Jungtinių Tautų pilnaties nutarimu Pietų Amerika pripažinta laisva sritim nuo atominių ginklų ir jų panaudojimo.

DABARTIES SUTEMOSE

Melbournietis Br. Zumeris dar vienu veikalu papildo Lietuvių religinę literatūrą. Iš knygoje esančio rašyt. A. Barono įvado ir aplanke bei knygos gale esančių teologų bei filosofų pasisakymų, skaitytojas pilnai gali susidaryti vaizdą apie knygos vertę. Be to veikalas laimėjęs premiją. Nors knygoje gvildenamos problemos nėra lengvai išsprendžiamos, autorius perduoda skaitytojui jas suprantama kalba. Nenaudodamas specialių terminų, kas eiliniam skaitytojui būtų neįkandama. Atseit, nekalba su anuo pasauliu.

Gana daug originalių minčių ir palyginimų iš prakiško gyvenimo. Knyga parašyta kruopščiai, suskirstyta planingai, todėl lengvai skaitoma ir nenuobodi.

Manau, kad mėgstantieji tokio turinio knygas, ras keletai dienų malonų laiko praleidimą, o autoriui linkiu sekmės ateityje.

B. Zabiela

★

Pereitą savaitę Izraėlis paskelbė, kad jų povandeninis laivas su 69 jūrininkais žuvęs. Laivas dingo prieš beveik dvi savaites Vidužemio jūroje ir pastangos jį surasti buvo bevaisės.

MŪSŲ SPRENDIMAS NEATŠAUKIAMAS

VYR. LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETO ATSIŠAUKIMAS

LIETUVIAI!

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas vasario 16 d. proga, minint Lietuvos valstybės atkūrimo 50-ties metų sukaktį, sveikina paverguosius lietuvius, trokšdamas jiems kantrybės, ištvermės ir ryžto nuožmaus okupanto priespaudoje, ir laissvuosius lietuvius, primindamas jų pareigą savo tautai ir kviesdamas remti Lietuvos laisvinimo pastangas.

Lietuvos valstybės nepriklausomybės šventė išreiškia patį svarbiausią lietuvių tautos naujosios istorijos įvykį, — Vasario 16 d. Aktą, kuriuo lietuvių tauta Lietuvos Tarybos lūpomis pakartotinai paskelbė visam pasauliui savo politinę valią, pagrįstą tautų apsisprendimo teise — atstatanti nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir ją atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, buvusių su kitomis tautomis. Vasario 16 d. Aktas, prieš 50 metų atkūręs senąją Mindaugo, Gedimino, Algirdo, Kęstučio, Vytauto Didžiojo Lietuvą, vėl įrikiavo ją į laisvųjų tautų ir suvereninių valstybių bendruomenę ir sudarė sąlygas lietuvių tautos politinei brandai, tarptautinei veiklai, ūkinei pažangai ir kultūrinei kūrybai.

Laisva lietuvių tauta, švęsdama savo šventę, ženklinančią Lietuvos valstybės atkūrimą, džiaugdavosi ir didžiuodavosi savo praeities žygiais ir ypač laimėjimais, pasiektais laisvos tautos savo nepriklausomoje valstybėje. Dabar, kai lietuvių tauta yra sovietinėje priespaudoje ir kai jos suvereninių teisių vykdomas okupanto sutrukdytas, Vasario 16 d. Aktas, prieš 50 metų atkūręs nepriklausomą Lietuvos valstybę, įgyja kiek kitonišką pobūdį. Dabar džiaugsmą pakeičia laisvės ryžtas, o pasididžiavimą — laisvės kova.

Pavergtoje Lietuvoje okupantas stengiasi visais jam įmanomais būdais suniekinti Lietuvos valstybės nepriklausomybės mintį lietuvių, ypač jaunuosios kartos, širdyse ir iškeisti ją į neva palaimų priklausomumą Sovietų Rusijos imperijai. Laisvųjų lietuvių tarpe tas pats okupantas sėja nesantaikos sėklą, piršdamas sau (ne lietuvių tautai) naudingus vadinamo bendradarbiavimo būdus, siekiančius panaikinti Lietuvos valstybės tarptautinį pripažinimą ir sumenkinti lietuvių tautos išsilaisvinimo lūkesčius.

Šie nepriklausomos Lietuvos valstybės sukaktuviniai metai yra paskelbti Lietuvos Laisvės Kovos Metais, vieningai siekiant išlaisvinti Lietuvą iš sovietinės okupacijos ir atrenkant sėkmingesnei laisvės kovai paveikiausius būdus. Mes, naudodamies laisve ir turėdami pareigą byloti ir veikti už pavergtą savo tautą, privalome Laisvės Kovos Metais pasirūpinti, —

1) kad pavergtuosiuose lietuviuose Lietuvos nepriklausomybės samprotis savo vaiskumu įstengtų praskrosti okupanto brukamąją priklausomumo tamsą, o laisvės kovos ryžtas visada išliktų stingrus, ištvermė priespaudoje kieta ir tikėjimas Lietuvos nepriklausomybe tvirtas;

2) kad laisvieji lietuviai, bendraudami su pavergtaisiais lietuviais, savo santykiavimą apspręstų tautine drausme, juomi stiprintų nepriklausomybės samprotį, bet vengtų tokių veiksmų, kurie pažeistų nepriklausomos Lietuvos tęstinumą; ir

3) kad ilgaamžis Lietuvos valstybingumas būtų išryškintas, iškeltas į reikiamą aukštumą ir išgarsintas laisvajame pasaulyje. Šie mūsų veiklos būdai turi sudaryti tvirtus jos pagrindus, kuriais dabar ir ateityje galėtume remtis Lietuvos laisvinimo kelyje. Mūsų laisvės kovos ginklai — ilgaamžis valstybingumas ir teisė — yra patvaresni už okupanto smurtą ir klastą. Jais pasikliaudami ir naudodamiesi, nugalėsime okupanto priespaudą ir laimėsime lietuvių tautai laisvę ir Lietuvos valstybės nepriklausomybę.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas nepriklausomybės atstatymo penkiasdešimt metų sukakties proga lietuvių tautos vardu pareiškia visai žmonijai, lietuvių tautos draugams ir priešams, kad lietuvių tauta niekados nesutiks su Lietuvos pavergimu, kad Vasario 16 d. Aktas, atstatęs nepriklausomą Lietuvos valstybę, yra šventas, galutinis ir neatšaukiamas apsisprendimas laisvam ir savarankiškam valstybiniam gyvenimui ir kad Lietuvos valstybinė nepriklausomybė yra pagrindinė lietuvių tautos gyvasties ir kūrybingumo sąlyga.

Ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi!

VYRIAUSIAS LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETAS

OFENSYVA VIETNAME

Ilgesnį laiką telkta Vietname prasidėjo iš komunistų pusės didžioji ofensyva. Ypatingai sukoncentruotas komunistų dėmesys į amerikiečių garnizoną prie neutraliosios zonos Khe Sanh, kurią puola apie 40.000 šiaurės Vietnamo reguliarios kariuomenės. Amerikiečiai, greičiausiai ir komunistai šią vietovę laiko labai reikšminga strategiškai ir todėl pasiryžę bet kokia kaina tą vietovę išlaikyti. "Nepasikartos Dien Bien Phu", tvirtina pietų Vietnamo sąjungininkai prisimindami, kada Vietnamo sukilėliai to vardo vietovėje sudavė mirtiną smūgį prancūzams 1954 metais. Jau vien tik pereitą savaitę šioje ofensyvoje komunistai paguldė apie 30.000, tačiau prieš amerikiečių plieno ir ugnies užtvaras veltui jie kloja gyvybes.

★

Pereitą savaitę prasidėjo masinis metalo darbininkų streikas Australijoje. Bijomasi, kad streikas išsiplės ir dar įtrauks kitas profesines unijas.

★

Jau prasidėjo N. S. W. valstijoje didžiųjų partijų kampanija vasario 24 d. generaliniams rinkimams. Ligi rinkimų N. S. W. valstiją valdo liberalų partija, o darbo partija yra opozicijoje. Už ką pasisakys gyventojai, paaiškės vasario 24 d. rinkimų rezultatuose.

★

Amerika ryžtasi pristabdyti šiaurės Vietnamo strateginių punktų bombardavimą tikėdamasi, kad greičiau sutiks sėsti prie taikos derybų stalo.

TEŽINO VISAS PASAULIS

ALB KRAŠTO V-BOS PIRMININKO LAIŠKAS VASARIO 16 PROGA IŠSIUNTINĖTAS STAMBIŲJŲ LAIKRAŠČIŲ REDAKCIJOMS

Ir šiandie tebevykstant kruvinai kovai prieš agresiją ir priespaudą norime Jums ir Jūsų skaitytojams priminti faktą, kad praslinkus dvidešimt trejiems metams po antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos vergijoje vis dar tebemerdi trys Pabaltijo tautos — Lietuva, Latvija ir Estija. Lygiai taip pat primintinas faktas, kad šios trys valstybės šiais metais švenčia neeilinę sukaktį — 50 metų nuo jų nepriklausomybių atstatymo 1918 m. Per dvidešimt dvejus nepriklausomo gyvenimo metus ligi jų pavergimo (1940 m.) sovietinės karinės agresijos aktu šios trys tautos sukūrė tvirtus valstybinius pagrindus ir buvo prie Baltijos jūros į šiaurę pastatinėji vakarietiškos civilizacijos bastijonai.

Šią 50 metų nuo nepriklausomybės paskelbimo sukaktį lietuviai, latviai ir estai prisimena skausme, nes būdami pavergti ir griežtoje sovietinės okupacijos kontrolėje neturi jokių galimybių išreikšti pasauliui savo valią ir norus.

Gal labiausiai apie tautų laisves per visas propagandos tribūnas skelbia kaip tik Sovietų Sąjunga, gi iš tiesų ji pavergimą praktikuoja dar skaudžiau ir nuožmiau, negu nacių Vokietija ar kuri kita imperialistinė valstybė.

Po paskutiojo pasaulinio karo jau keliasdešimt tautų gavo sau nepriklausomybę, jų tarpe ir eilė tokių, kurios turi labai mažą nepriklausomybės ir valstybingumo sąmonę, kai tuo tarpu Pabaltijo tautos turi europėjinės kultūros lygį, turi savo ilgų amžių istoriją ir originalią civilizaciją.

Vienos iš tų tautų — lietuvių nepriklausomybės paskelbimo sukaktis kaip tik įvyksta vasario 16 d. Dalis lietuvių, pabėgusių nuo sovietinio teroro iš savo krašto— Lietuvos, gyvendami Australijoje kaip šio krašto piliečiai su skausmu širdyje išgyvena šią sukaktį, kuri prieš 50 metų tautai buvo triumfo diena, o šiandie ji tragiška.

Tegu žino visas pasaulis, kad lietuviai niekad savanoriškai nepasirinko Sovietų Sąjungos savo globėjais, bet buvo imperialistinės Sovietų Rusijos jėga pavergti. Kas nori suprasti, ko verti tie propagandiniai sovietiniai šūksniai apie tautų laisvę ir tautų draugystę, tegu susipažįsta su lietuvių tautos paskutiniųjų 25-rių metų tragiška istorija. Tada daugeliui užsičiauptų burnos, kai jie dabar šaukia, kad Vietname Amerikos pastangos sulaikyti besiplečiantį komunizmą nepateisinamos. Ta pačia proga taip pat primename, faktą, kad nors komunizmas šiandie kontroliuoja daugiau kaip trečdalį pasaulio, bet nė viename krašte komunistai neperėmė valdžios demokratiniu keliu, o tik smurtu ir prievarta. Tokia prievarta tebepraktikuojama ir šiandie Pabaltijo pavergtose valstybėse.

S. Narušis

ALB Krašto V-bos pirmininkas

SVEIKINA LATVIAI

Lietuvos nepriklausomybės šventės proga ALB Krašto Valdybos pirmininkas p. S. Narušis gavo bendruomenei sveikinimą iš Latvių Bendruomenės federalinio komiteto Australijoje. Sveikinime pareiškiama latvių lietuvių brolystė ir palinkėta ištverti kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės.

— ★ —

Tarp žydų ir egiptiečių vis dar vyksta kartas nuo karto aršus susišaudymas. Pereitą savaitę toks susišaudymas įvykęs prie Sueso, kuris dar iki šiolei laivininkystei nenaudojamas.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkojame visiems, pareiškusiems užuojautą raštu, žodžiu, gėlėmis ir dalyvavimu laidotuvėse mirus mūsų brangiam vyrui ir tėvui

BALIUI DAUKUI.

Jūsų paguodos žodžiai ir pagarba, parodyta mūsų mylimam asmeniui palengvino mūsų gilų skausmą.

Ypatingą padėką reiškiame kun. P. Butkui, ALB Krašto Valdybos ir Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Skyriaus nariams už garbės sargybą; p.p. S. Narušiui, A. Adomėnui, V. Rušai ir I. Jonaičiui už atsisveikinimo žodžius; p. B. Kiveriui, p. J. Gaižauskui ir jo chorui už giedojimą per šv. Mišias.

P. Daukuvienė ir vaikai

Valdyti mokslas nereikalingas

Gerai patarlė sako: "Įsileisk velnią į bažnyčią, lips ir ant altoriaus". Taip ir su mano kaiminka Dzidoriuke. Gizeliavo vienoj draugijoj, gizeliavo kitoj, o dabar užsimanė į valdžias. Ir ne taip kokiu valdybos nariu, bet pačiu viršaičiu. Nė kalbėt negali, nė dvasios šventos įpūsti; kaip kumelė narava. Užsispyrė ir nė iš vietos, nors Tu jai kažinką daryk.

— Dzidoriuke, — sakau, — ten gi reikia gramatno žmogaus. Tu kiek žiemų teėjai į mokyklą? — Visas keturias, ba valdžia liepė. — Atkerta Dzidoriukė. Ir ne nosį krapščiau sėdėdama, ba kitaip tėvas būtų varęs bandos ganyti. Keikė jis valdžią gana, kad piemenę sugadino, o panelės nepadarė, dar ir piemenį samdyt reikėjo, kol mokykla pasibaigs. Tik per atostogas aš ganydavau, o piemuo eidavo prie kitų darbų. —

— Tai matai, — sakau, — Keturių mažoka. Reikia žmogaus su gimnazija, su diplomu. —

— Ką per mažai? Aš gi ne į sekretorkas. O pirmininkui tik pasirašyt tereikia ir daugiau nieko. Juokas pirmininku būt. O kiek garbės?! Ana viena moteriškė nė pusės metų neišbuvo ir idėjo fotografiją į knygą. Ir dirbti nieko nebereikia. O kitais metais, kaip kita stojo, tai sako: — džiaukitės, kad į valdybą įeinu, ar dar norit, kad ką dirbčiau? — Man jau nubodo gizeliu būt. Bet aš ne tiek dėl fotografijos, kiek dėl įstatymo. —

— Kokio įstatymo? — klausiu.

— Na, dėl garbės įstatymo. — Aiškina man Dzidoriukė. — Matai, kol valdyboj tai dar dirbti, įstatymas nedraudžia. O paskui, kada iš valdybos išeina, nebegali nieko dirbti, ba valdyba jau be jų pavardės; garbė neleidžia. Kitos kartais nepasako aiškiai; būk sveikatos kokia negerovė, ar gumbas koks. Nebegali nė beigelio kokio iškepti, nei ko. O paskui, žiūrėk, vakarėly bugi-vugi šoka, kad net grindys braška. Žinia, mano rokundu, tai viržį pamirkius užrėšt, skersai ir išilgai sveikatos, praeitų visi gumbai. Daugiausia skundžiasi nervais; tai nervų sinas, tai atraitis, tai koks fibirozaitis. O gal ir čia garbės dalykas, ba kokia prasta liga sirgti irgi neišeina. —

— Palauk, Dzidoriuke. — Sakau. — Tu man dar pasakyk: ar tos visos organizacijos įkurtos garbei parodyti? Ar turi ir kitų tikslų?

— Kalba, kad pats svarbiausias tikslas, tai lietuvybei palaikyti. — Pasakoja Dzidoriukė. — Žinai, labdarybė, kad padėtų į vargą papuolusiam savam žmogui; sakyt, dešrelę viršaus uždėt ant valdžios duonos. Bet pats svarbiausias lietuvybė; labiausia tarp vaikų. —

— Tai ar tam, išėjusiam iš valdybos lietuvybė jau nebegera, kad nebepadeda? — Klausiu vėl.

— Gal gi ir ne. Aš nebeišrokuoju kaip čia yra. Paskui yra dar ir kitokių įstatymų. Viena atėjus į valdybą sakė: — Ta prieš mane nugyveno valdybą, o aš pakėliau į aukštumas. — Pati išėjus vėl nieko nebedaro, kad toj aukštumoj išlaikyti, bet dar padeda kokį sabotažą daryti, kad vėl nusigyventų. Kaip čia suprasti? — Kalba Dzidoriukė. — Aš ir tų aukštumų neatrokuoju. Vieniems kasos didumas, kitiems pasirodymai; yra ir tokių kurie nuveiktus darbus vertina. Bet kuri tikroji aukštuma-nežinau. Per susirinkimus daugiausia apie pinigus kalba. Tada ir tos su gumbais, kur nieko labai nedarė; nurodo, net liepia kur pinigus dėti, ką pirkti. O, jos dar nurodo, kas blogai padaryta, kodėl neįdomūs parengimai; O pačios neateina kazoko pašokti, kad būtų įdomiau. Kad daugiau pinigų surinktų. —

— Aš jau nebesusigaudau, Dzidoriuke. — Sakau. — Čia tikra marmaliga: gumbai, aukštumos, garbė, kazokai... Tai ko Tau lįsti į tas valdybas?. Su moterim blogai, taip kaip Tu visą valsčių tvarkysi? Metus pabuvus ir Tu gumbą gausi; nebegalėsi niekur prisidėti. Kaip Tu gyvensi, savo nosies nekišus į kitų reikalus? Kaip australas: retairinsi ir numirsi dar iš dyko buvimo. Gizeliauk sau toliau ir tvarkyk svietą. Iš valdybos vistiek reiks išeiti; o tada jau į nuostolius nurašys. Negi eisi prieš įstatymą? —

— Taigi, aš ir noriu prie to įstatymo prieiti, nes visų organizacijų įstatymas toks pat. — Sako vėl Dzidoriukė. — O dėl mano negramatnumo, nesirūpink. Danutė sakė, kad toks karalius Jonas ant didelės kortos tiktai kryžiuku pasirašė ir dabar tebegalioja jo įstatymai. Magdės korta, ar kaip ji čia buvo pavadinta. Gal karalienė kokia ta jo Magdė buvo, gal dar ir su gumbu, Ir bibliją, sako, jis vartė, o tik kryžiuku pasirašė. Aš gi antrąja mokine Gentvilių mokyklą baigiau. Tokią Magdės kortą pasirašyt ir mūsų įstatymą pakeist juokais galėčiau, ba labai reikia žmonių, kad padėtų dirbti. O knygą su fotografija broliams į Lietuvą pasiųsčiau. Visas sodžius žiūrėtų ir dyvytųsi. Matai, sakytų, Dzidoriukė Dumšyčia! Kokia svietava, glauni pana pasidarė. —

Čia ir yra visas šuva pakavotas. Ne tiek dėl tos Magdės kortos, kiek dėl fotografijos Dzidoriukė nori viršaičiu būt.

Rapolas

ŠEŠIOS KARO DIENOS ART. RYTUOSE

Arabų - žydų karas įdomus savo išskirtinu pobūdžiu, išryškinančiu valstybės karinį pajėgumą jo organizaciją ir kokybę.

Kariniai veiksmai prasidėjo 1967 m. birželio 5 dieną, pirmadienį 0800 val. Europos laiku, ir tos pačios savaitės šeštadienio vakarą, po 130 valandų intensyvių veiksmų, sustojo, atžymėdami Izraelio laimėjimą prieš keturių arabų valstybių karinę sąjungą, stipriai sužaloję Sovietų prestižą Artimuose Rytuose. Izraelis užėmė žemės plotą, keturis kart didesnį už savo valstybės; karo grobis, skaičiuojama, viršija du bilijonus dolerių. Šis karas Artimųjų Rytų politiniai — strateginę struktūrą pakeitė ilgiems laikams.

Šiam karui žydai įjungė visas valstybės pajėgas. Visos moterys iki 55 metų amžiaus virš 12 metų turėjo savo paskyrimus. Pensijon išėję policininkai, ugniagesiai, tarnautojai, mokytojai ir kiti buvo pašaukti užimti turėtas vietas, o vyrai iki 50 metų amžiaus — frontui. Vaikai buvo organizuoti įvairiausiems darbams(pvz., pripildyti smėlio maišus, reikalingus barikadoms, kasti apkasus, įrengti slėptuves, pasiuntinių ir pašto tarnybai ir t.t. Vyrai, virš 50 metų amžiaus, nepašaukti karinei tarnybai, ėjo pagelbinės policijos, namų apsaugos tarnybą, nuosavom mašinom, be atlyginimo, vežiojo keleivius, nes autobusai ir jų vairuotojai buvo paimti kariniams transportams. Sunkvežimiai, maisto transporto autovežimiai tęsė savo darbą, tik vairuotojai buvo karinėse uniformuose ir ginkluoti. Komerciniai užrašai buvo užtepti slepiančiais dažais ir vietoje miltų, sviesto, vežiojo šaudmenis, sprogstamas medžiagas, kautynių maisto davinius. Bendra apimtimi — visos krašto galimos priemonės, nežiūrint jų ankstyvesnės paskirties, buvo įjungtos vienam bendram tikslui — karui.

Kitoks vaizdas buvo arabų pusėje — visa organizacija buvo karinės administracijos rankose ir kai karinis tiekimas sutriko, krašte esančios kitos priemonės, civilių žinioje, nebuvo panaudotos.

Žydai ryškiai išskyrė bendrą strategiją, susidėjusią iš kariniai - politinės, sujungtos su ekonomine, psichologine ir diplomatine kuri buvo karinio skyriaus atsakomybėje, ir šiam skyriui vadovavo ministeris pirmininkas su padėjėjais — krašto gynybos, užsienių reikalų, informacijos ir finansų ministeriais. Sekanti buvo veiksmų strategija, nustačiusi bendras operacijas, jų laiką ir pagrindinius tikslus. Už šio skyriaus veiksmus buvo atsakinga vyriausia karinių jėgų taryba, kuriai vadovavo krašto gynybos ministeris. Karinėms jėgoms — sausumos, oro ir vandens — vadovavo generalinis štabas, kurio viršininkas buvo gen. Itzak Rabin.

ORGANIZACIJA

Visa žydų karinė organizacija rėmėsi karo vadais trijuose frontuose, kur operacijos vyko nepriklausomai ir už veiksmus buvo atsakingi frontų vadai. Oro jėgų veiksmai, kurie nulėmė Izraelio laimėjimą, buvo koordinuojami su sausumos jėgų veikimu ir kontroliuojami kariuomenės štabo viršininko ar jo atstovų kiek vienam fronte. Sausumos jėgos kiekvienam fronte, bet kurio padalinio ribose, buvo pakankamai stiprios ir lanksčios savo organizaciją pritaikyti pagal reikalaujamas vietos laiko sąlygas ir kintančias aplinkybes. Vietoje iš anksto nusistovėjusios divizijos organizacijos, buvo sudaromos, pagal uždavinio ir aplinkybių reikalavimus, laikinos kautynių grupės ir paskiri taktiniai vienetai, vieno vado atsakomybėje tam uždaviniui vykdyti. Šitoks lankstumas buvo labai naudingas grietam jėgų pergrupavimui, krypties pakeitimui, smūgio sutelkimui iš vieno sektoriaus į kitą.

Arabų organizacija buvo konservatyvi — nelanksti. Vyriausias vadas buvo prezidentas Gamal Abdel Nasser. Sprendimai ir strateginio pobūdžio įsakymai ėjo per kariuomenės vadą F. Maršalą Abdul Hakim Amer, ir karo ministerį Shamas Badran, kuris vadovavo visos arabų sąjungos jėgoms. Vyriausio vado įsakymai siekė divizijų ir atskirų grupių vadus, iki bataliono vadų imtinai, Šitokioje nepaslankioje organizacijoje pasireikšti iniciatyai buvo labai maža vietos. Priedui, arabų aviacija buvo vadovaujama visai atskiros institucijos, kai tuo tarpu visai arabų sausumos sąjungai kariuomenei vadovavo gen. Ali Amer.

Jordano jėgoms asmeniškai vadovavo karalius Husseinas, Originali brigados organizacija ten buvo išlaikyta, jei, bendrai, imant, Jordano jėgų organizacija buvo paslanki tai neturėta rezervų antrose linijose ir stokota oro jėgų paramos. Kai Jordano oro jėgos, susidėjusios iš 40 lėktuvų, buvo sunaikintos žemėje, tai karaliaus Husseino brigadų išblaškymas buvo tik laiko klausimas.

Irako ekspedicinės jėgos veikė Jordano karaliaus vadovybėje, tačiau liko izoliuotos pirm negu gavo įsakymus veiksmams.

Ekspertų nuomone, Sirijos armijos organizacija buvo gera. Karo išvakarėse, generalinio štabo viršininkas gen. Achmed Sweidani asmeniškai perėmė karinių jėgų vadovavimą "Palestinos fronte". Siriečiai puikiai išdėstė rezervus gilumon keturiose gynybos linijose. Siriečiams nepavyko išsilaikyti netekus savos aviacijos, dėl Izraelio viršijančių šarvuotų jėgų ir jų judrios taktikos.

(Bus daugiau)

RELIGIJA LIETUVOJE

Prieš kiek laiko Prancūzijos komunistų dienraštis *L'Humanité* paskelbė savo korespondento straipsnį apie apsilankymą Lietuvoj. Ten tarp ko kita buvo ir trumpas pasikalbėjimas su vyskupu Matulaičiu-Labuku, kurio buvo įdėta nuotrauka ir toks pareiškimas:

"Turime 641 veikiančią bažnyčią ir 850 kunigų šešiose diecezijose. Turime vieną kunigų seminariją, kurioje yra 20-30 klierikų kasmet. Neseniai buvo įšventinti 8 kunigai".

Vėliau (gruodžio 15) katalikų laikraštis *Information Catholique International* pastebėjo :"*L.Humainté* skelbia interview su Lietuvos vyskupu". Perspausdino vysk. Labuko nuotrauką, jo pareiškimą, ir pridėjo, kad vysk. Labukas dabar vienintelis vyskupas iš esamų trijų, kuriam dar leidžiama eiti pareigas, ir kad 1939 metais Lietuvoj buvo 1640 kunigų, 4 seminarijos ir 466 klierikai...

(*ELTA*)

Taip atrodo žemė žiūrint nuo mėnulio Amerikos satelito, nuleisto prieš Kalėdas ant mėnulio, nuotrauka. Mokslininkai teigia, kad žemė esanti skaisčiai violetinės spalvos.

JUOKAIS

— Parduotuvės savininkas skambina policijai:

— Pone inspektoriau, gavau grasinantį laišką!...

—Hm... Laiškas anoniminis?

— Ne, aiškiai pasirašytas.

— Kieno gi tas laiškas?

— Mokesčių inspektoriaus...

— ★ —

— Ar tu visada geras berniukas, Simuti, ar visada viską valgai? — klausia bobutė mažąjį Simutį.

— Visada, bobut, ir viską. Tik prieš pusryčius nevalgau dviejų dalykų.

— Ko gi tu nevagai?

— Pietų ir vakarienės.

— ★ —

— Sūneli, — sako motina, — nenoriu, kad eitum pas kaimynus ir žaistum su jų vaikais, nes jie tokie neišauklėti.

— Tai leisk man, mamyte, — sako vaikas, — atsivesti juos pas save, nes aš juk gerai esu išauklėtas.

SPORTAS

Pranešimai

PRANEŠIMAS

Adelaidės L.S.K. "Vyties" valdyba praneša, kad kovo 24 d. 1.30 val. p.p. Adelaidės Lietuvių Namuose, 6 Eastry St., Norwood yra šaukiamas visuotinis — metinis narių susirinkimas.

Susirinkimo darbotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas
2. Prezidiumo sudarymas.
3. Mandatų komisijos rinkimas.
4. Praeitų metų visuotinio — metinio narių susirinkimo protokolo skatymas.
5. Adelaidės L.S.K. "Vyties" metinės veiklos pranešimas:
   a) pirmininko,
   b) iždininko,
   c) Revizijos komisijos.
6. Diskusijos dėl pranešimų.
7. Valdybos rinkimai.
8. Klausimai ir sumanymai.
9. Susirinkimo uždarymas.

Susirinkimas bus skaitomas teisėtas esant bet kokiam narių skaičiui praėjus pusvalandžiui nuo skelbto susirinkimo pradžios. Visiems nariams ir sportininkams dalyvavimas susirinkime privalomas. Kviečiami atvykti ir ne nariai.

Adelaidės L.S.K. "Vyties" V-ba.

NAUJA A.L.F.A.S. VALDYBA

1. Š.m. sporto klubų atstovų suvažiavimo nutarimu praeityje naudotas A.L.S.K.S. Valdybos pavadinimas yra pakeistas į A.L.F.A.S. Valdybą (Australijos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Valdyba).
2. ALFAS Valdybos sąstatas 1968 metams:
   Pirmininkas S. Urnevičius,
   Sekretorius A. Skiparis,
   Iždininkas R. Sidabras.
3. Oficialus A.L.F.A.S. Valdybos adresas 1968 metams:
   14 Elm St., Medindie, S.A. 5081.

Kadenciją pradedama A.L.F.A.S. Valdyba reiškia nuoširdžią padėką pasitraukusiai A.L.S.K.S. Valdybai ir ypatingai V-bos Pirmininkui p. P. Pilkai už darbus, atliktus lietuvių sportuojančio jaunimo gerbūviui.

A.L.F.A.S. V-ba
Adelaidė, 1968 sausio 29.

VARŽYBOS SPORTO ŠVENTĖJE

RAŠO B. NEMEIKA

II DALIS

MOTERŲ KREPŠINIS

Už Sydnėjų geriausiai sužaidė G. Meškauskaitė ir už Adelaidę V. Juciutė. Abidvi komandos maždaug vienodo pajėgumo. Sydnėjiškės turi persvarą ūgiu ir patirtimi. Adelaidiškės kai kurios turi persvarą sparta ir kamuolio valdymu. Šį sykį laimėjimą nulėmė geresnis baudų metymas: adelaidiškės iš gautų 12 baudų realizavo 9, kai sydnėjiškės iš gautų 20 realizavo tik 8. Po šių rungtynių Sydnėjaus Klubo atstovai padavė protestą tvirtindami, kad buvęs sulaikytas laikrodis. Klubų atstovai, neradę tam skundui rimtų argumentų, jį atmetė.

Visoms moterų krepšinio komandom trūksta tolimų ir iš vidutinių distancijų metymų. Sydnėjui jau laikas dairytis pamainų, nors dar šiuo laiku komanda žaidžia neblogai. Adelaidės, Melbourno ir Geelongo žaidimas perdaug remiamas pora žaidėjų. Tas žaidėjas padengus nebėra kam vesti žaidimo. Kad komandos būtų geriau išbalansuotos, visos pamainos turi būti lygiavertės.

Šių metų Australijos lietuvaičių krepšinio rinktinė sudaryta: R. Starinskienė (kapitonė) M. Savickaitė abidvi Geelongo) D. Statkutė, R. Milvydaitė (Melbourno), M. Atkinson, S. Motiejūnaitė ir G. Meškauskaitė (Sydnėjaus), V. Juciutė, G. Krivickaitė ir E. Šiukšterytė (Adelaidės) Rezerve: L. Čelkytė (Sydnėjaus) ir N. Vyšniauskaitė (Adelaidės). Komandos treneris K. Starinskas iš Geelongo.

Sporto šventės metu Adelaidėje vyko žydų sportinės varžybos. Jiems paprašius buvo surengtos jaunių berniukų ir moterų rinktinės varžybos su jų Ajax Melbourno komanda. Mūsų moterų rinktinės priešininkės buvo labai silpnos ir gavo pylos 66-7. Labai gaila, kad neteko šiai rinktinei susidurti su rimtesniu priešinnku. Davus galmybės šiai rinktinėj susižaisti būtų geras stiprus vienetas.

JAUNIŲ KREPŠINIS

Jaunių berniukų iki 18-kos metų pirmenybėse dalyvavo 5 komandos. Užbaigus varžybas pasiskirstyta vietomis:

I vieta Adelaidės "Vytis" žaista 4 rungtynės, laimėta 4, taškai 8.
II vietaCanberros "Vilkas" žaista 4 rungtynės, laimėta 3, taškai 6.
III vieta Melbourno "Varpas" žaista 4 rungtynės, laimėta 2, taškai 4.
IV vieta Geelongo "Vytis" žaista 4 rungtynės, laimėta 1, taškai 2.
V vieta Sydnėjaus "Kovas" žaista 4 rungtynės, laimėta 0, taškai 0.

Iš jaunių pirmenybių galima buvo tikėtis ko tai daugiau. Melbourno sąstatas akivaizdžiai atrodo daug geresnis, negu jų pasiekti rezultatai. Panašiai galima pasakyti ir apie Canberrą.

Vienos iš įdomesnių jaunių varžybų buvo tarp Canberros Vilko ir Melbourno Varpo. Rungtynių rezultatai 49-40 canberiškių naudai. Kova buvo apylygė, bet bus tiksliau pasakyta kad tai buvo dvikova tarp Palubinsko ir melbourniškio Milvydo. Antrame puslaikyje Palubinskas buvo kietai dengiamas bet tas nesutrukdė jam pelnyti 20 taškų, iš jų 10 iš gautų baudų. E. Palubinskas neginčijamai yra geriausias metikas — taškų pelnytojas. Jam gerai talkininkavo Jabloskis. Po jų seka jaunas žaidėjas Gružas.

Visos kitos rungtynės tai taip pat kelių asmenų dvikova. Visuomet gerai ir gražiai po krepšiu žaidė Milvydas. Gerai žaidė A. Vingrys, A. Paškevičius, tėvo pėdomis mėgina sekti jaunasis A. Baltrūnas, bendrai šiai komandai, atrodo, nieko netrūksta kad galėtų skinti laimėjimus. Nesėkmė — stoka komandinio taktiško žaidimo. Šį trūkumą galima pašalinti treniruotėmis.

Nors Geelongo jauniai paliko ketvirtoje vietoje, bet jie paliko gerą įspūdį. Labai trūksta aukštaūgių; šiais laikais be ūgio labai sunku žaisti ir dar sunkiau laimėti. Gerai pasirodė broliai J. ir P. Obeliūnai. A. Čerakavičius ir kiti.

Sydnėjaus komandoje geriausiu buvo P. Dubauskas. Jam stengėsi talkininkauti Belkus su Geniu. Kas liečia jaunąjį Andriejūną, tai sunku spėti, ar jis atsieks savo vyresnio brolio lygio. Judesiais jisai stengiasi kopijuoti brolį. Komanda trūksta susižaidimo ir žaidėjo — ašies, apie kurį suktųsi žaidimas.

Adelaidiškiai lengvų pergalių nesitikėjo, ir komandos treneris K. Jaunutis iš anksto kūrė planus, žų įspūdį.

kaip reikės sulaikyti gerai mėtantį Palubinską, puikų centrą Milvydą ir panašiai. Atrodo, kad priešininko įvertinimas ir K. Jaunučio teoretiškas žaidimo supratimas ir jam pasiruošimas davė galimybės nesunkiai laimėti. Žaidime šulais buvo K. Jaunutis, A. Reivytis, P. Kanas ir A. Palaitis; prie jų darniai taikėsi ir būrys jaunų žaidėjų, ypatingai A. Jaunutis. Visgi, didžiausi nuopelnai tenka K. Jaunučiui. Daugeliui žiūrovų ir kitų Klubų žaidėjų K. Jaunučio žaidimas ir jo laikysena aikštėje nepatinka. Suprantama, jisai dar turi daug ką tobulinti, ir kai kurie žaidėjai tam tikrus veiksmus atlieka geriau už jį. Betgi, savo žaidimo vedimu ir turtingomis technikinėmis žiniomis teorijoje ir praktikojt jisai pirmauja kitų tarpe. Bendrai paėmus, jaunių tarpe pavienių žaidėjų yra gana gerų. Jų žaidimo stilius lankstus ir lengvas labai skiriasi nuo vyresniųjų žaidėjų stiliaus. Dažnai jaunių žaidimas malonesnis žiūrovui. Jauniai savo puikų žaidimą parodė žaisdami su Melbourno žydų Ajax vyrų komanda. Rinktinė buvo sudaryta iš šių žaidėjų:

A. Milvydas (kapitonas) A. Vingrys, (Melbourno) J. Obeliūnas, A. Čerakavičius (Geelongo), E. Palubinskas, G. Jablonskis (Canberros), P. Dubauskas, (Sydnėjaus), K. Jaunutis, A. Reivytis ir P. Kanas (Adelaidės) Rezerve: A. Brazowski (Pertho) ir K. Belkus (Sydnėjaus). Komandos treneris K. Jaunutis.

Susitikimas su Ajax komanda pradėtas didele sparta ir gražiais tolimais E. Palubinsko metymais. Savo sugebėjimus ypatingai antrame puslaikyje po krepšiu parodė A. Milvydas. Nors taškų mažai pelnė, bet puikiai žaidimui vadovavo K. Jaunutis. Prieš Ajax komandą laimėta įtikinančiai 53-37 (24-y7) rezultatu. Nuostabiai gerai mėtė E. Palubinskas, svarbiausia sumetė baudas 100%. Piešininkų kapitonas po rungtynių pareiškė, kad mūsų komanda yra aukšto lygio ir gerai žaidė ir gailėjosi, kad jie nebuvo pajėgūs jos pilnai išbandyti. Atrodo, kad žiūrovams šis susitikimas paliko gra-

JAUNĖS MERGAITĖS

Jaunių mergaičių pirmenybėse dalyvavo keturių Klubų komandos. Vietomis pasiskirstė:

I vieta Adelaidės "Vytis" žaista 3 rungtynės, laimėta 3, taškai 6.
II vieta Geelongo "Vytis" žaista 3 rungtynės, laimėta 2, taškai 4.
III vieta Melbourno "Varpas" žaista 3 rungtynės, laimėta I, taškai 2.
IV vieta Sydnėjaus "Kovas" žaista 3 rungtynės, laimėta 0, taškai 0.

Kadangi Adelaidės pirmos komandos kelios žaidėjos galėjo žaisti už jaunes, tai joms pirmoji vieta atiteko labai lengvai. Prieš antrą vietą užėmusią komandą Geelongo Vytį, adelaidiškės lengvai laimėjo 41-12 (14-6) rezultatu. Iš Geelongo verta paminėti gerai taškus rinkusią Lily Luckutę ir judrią A. Turner. Tai ateities žaidėjos, gera pamaina Geelongo vytietėms. Melbournas turi daug jaunių, bet joms dar reikia daug mokintis Kovingumo galėtų pasimokinti iš kaimyninių geelongiškių. Visgi, Varpo pamaina gausi ir su laiku tars žodį. Daugiausia taškų Sydnėjaus jaunių mergaičių komandai surinko R. Slavėnaitė. Komandai reikalinga didesnės atrankos prieauglio, kad ji galėtų progresuoti.

Pravesta ir baudų metymo varžybos. Vyrų grupėje laimėtojais tapo Canberros "Vilkas" ir moterų grupėje Sydnėjaus "Kovas". Reikia pasakyti, kad su mažomis išimtimis visų komandų žaidėjai baudas meto labai blogai.

Bendras žaidimo lygis kai kuriuose Klubuose kiek pasitaisė. Pavieniai kai kurie žaidėjai taip pat pažengė. Ramausiai, galbūt, ir gražiausiai žaidė Pertho "Neries" komanda. Tai buvo ir sportiškiausias vienetas. Pralaimėjimą jie sportiškai sutikdavo neieškodami "kaltininkų" ir nesamų "kabliukų". Kitoms komondoms, ypatingai vadovams, vertėtų pasimokinti iš pertiškių sportiško elgesio.

Reikia dar grįžti prie krepšinio varžybų teisėjavimo. Kai kurių klubų vadovai pralaimėjus kaltę stengėsi suversti vienašališkam teisėjavimui. Toki kaltinimai yra be jokio pagrindo, užgauna sporto šventės rengėjus. Teisybė, kai kuriais atvejais teisėjavimas nebuvo pirmos klasės, bet klysta tie, kurie sako, kad teisėjai palaikę vieną klubą. Bendrai teisėjavimas nebuvo blogesnis kaip kad kitose vietovėse per sporto šventes. Šventės rengėjai dėjo visas pastangas gauti pirmos klasės teisėjus bet ne taip lengva. Daugelis tuo laiku dirba, kiti išvykę atostogų, be to, tuo pačiu laiku vyko latvių sporto šventė ir visa tai apsunkino pirmos klasės teisėjų gavimą. Ateityje, kad nebūtų nepagrįstų užmetimų, visi klubai privalėtų atsivežti iš savo steitų po kvalfikuotą teisėją.

JUDAMIEJI PAVEIKSLAI (kinas)

Paruošė Verus

Įvedus akciją ir turinį filmuose susidomėjimas kinais labai pakilo. Porterio bandymai davė pradžią naujai pramonei. Tūkstančiai filmuotojų pradėjo gaminti grubių bet gyvų komedijų ir melodramų filmus. Vėl kino teatrai užsipildė gausiais žiūrovais Nors filmai ir buvo nebylūs, bet muzikinį pagrindą sudarė kinuose įtaisyti baterijiniai pianinai.

Pirmieji kino filmai buvo gaminami New Yorke arba New Jersey. 1907 m. viena filmų kompanija atvyko į Kaliforniją statyti filmo "Grafas Monte Kristas". Kalifornijos saulėtas ir beveik be lietaus klimatas pasirodė labai priimtinas filmų gamintojams. Netrukus ir kitos filmų kompanijos įsitaisė Hollywoode. Tarp 1910 ir 1920 metų Hollywoodas pasidarė pasaulinis filmų gaminimo centras.

1915 metais filmas "Tautos gimimas" pradėjo naują filmų pramonės erą. Filme veiksmas, įtampa ir jausmas priartino filmą prie meno ir literatūros. Filme kaip tik buvo vaizduojamas Amerikos civilinis karas, ir šio filmo statytojas D.W. Griffith kūrybingumu, mūšių scenomis iki šiolei pasirodo nepralenkiamas.

(*Bus daugiau*)

ŠNIPAI PRIEŠ ŠNIPUS

Kitą dieną majoras Giskes paruošė Londonui pranešimo tekstą, Arboro nuparašiutavimo reikalu. Lauwers pasipriešino perduoti per radiją.

— Žinokite, kad mes ir be jūsų tą vyrą pagausime. Jūs žinote mūsų priemones? Dabar klausykite manęs gerai, — pasakė majoras Giskes. — Aš esu išgavęs iš OKW, kad visi agentai pagauti mano operacijos tinkle, išliks gyvi, pradedant jumis ir jūsų draugu Takoniu. Bet su sąlyga, kad jūs ir toliau mums dirbsite.

Dalykas buvo aiškus. Jei Lauwers atsisakys perdavinėti pranešimus, visi jo draugai, įskaitant ir jį patį, bus sušaudyti.

Kovo 25 d. 6 v. vakaro Lauwers dešimtą kartą vokiečių kontrolėje susisiekė su Londonu. Agentas Abor su ginklais turėjo būti kitą naktį nuparašiutuotas nurodytoje vietoje. Lauwers įsivaizdavo, kaip jo tautietis Abor kaž kur Anglijoje agentų paruošimo centre pakuojasi daiktus pasiruošęs šuoliui, visai nesitikėdamas, kad čia jį pasitiks ne olandų rezistentai, bet vokiečiai. Lauwers niršo, kad anglai iki šiam laikui nieko nepastebėjo. Jis paskutiniuose dešimtyje pranešimų nė karto nedavė "Security Check".

Kalėjime, kuriame Lauwers buvo laikomas, pradedant padugnių nusikaltėliais ir biagiant politiniais kaliniais, visi žinojo, kad Lauwers išdavikas. Jis iš savo celės girdėjo, kaip šildymo vamzdžiais kaliniai perdavinėjo pranešimus: "Lauwers išdavė... Lauwers visus išdavė. Tai niekšas. Jis dirba dėl Gestapo. Perduokit žinią toliau..."

Ką jis galėjo atsakyti? Kas galėjo žinoti, kad jis pranešimuose neperdavė savo "Security Chek"?

— ★ —

Balandžio 27 d. majoras Giskes perskaitė iš Londono gautą pranešimą, kuris buvo skirtas Lauwersui.

"Eikite į cigarečių krautuvę. Stop. Pasiteiraukit Pijl. Stop."

Hagoj cigarečių krautuvių yra keli šimtai. Į kurią reikia eiti?

— Aš nežinau, — atsakė Lauwers išbalęs.

Londonas į jį kreipėsi lyg jis būtų laisvas. O jis tris kartus savaitėje perdavinėja pranešimus, kuriuos padiktuoja majoras Giskes. Aišku, nė karto jis neprijungė savo "Security Check", bet niekas Anglijoje iki šiam laikui to nepastebėjo.

— Aš nežinau, apie kokią cigarečių parduotuvę kalbate, — pakartojo jis.

Giskes daugiau neprievartavo. Galimas dalykas, kad Lauwers nežino adreso. Pranešimas gal ne jam buvo skirtas, gal jis turėjo perduoti Takoniui.

Jis užaliarmavo Gestapo viršininką Schreiderį, kuris aplankė kalėjime laikomą Takonį. Šis, stiprus charakterio rezistentas, dabar vos besikėlė iš guolio.

— Takoni, duok Pilj adresą. Tuoj pat, Kur yra cigarečių krautuvė?

Ir Takonis nesipriešindamas išdavė. Nes jis buvo likęs tik šešėlis.

Agentai Anglijoje, buvo apmokinti budėti ir saugotis visko, bet kai nepažstamas žmogus užėjęs į cigarečių krautuvę paklausė Pijlio, agentas Akii užmiršo atsargumą. Jis pasijuto laimingas, kad galįs pagaliau išeiti iš pogrindžio nakties.

— Einam su manim, — pasakė jis užsimesdamas paltą.

Anton Van der Waals, skubiu žingsniu sekė iš paskos. Jis buvo neramus. Jo tiesioginis viršininkas Schreieder šį rytą jam pasakė: "Aš jums patikėsiu gal būt svarbiausią jūsų gyvenime uždavinį".

Van der Waals jau metai kai dirbo Gestapui ir išdavė virš šimto rezistentų, už tai gaudamas neblogą atlyginimą. Apsimesdamas iš Londono atsiųstu agentu, jis nužudė ne vieną savo tautietį, kurie nieko nežinojo apie slaptąjį karą ir norėjo būti patriotais. Jie mirė net nežinodami, kas juos išdavė ir kodėl. Bet jis žinojo, kad su profesionalais turi būti atsargus ir bijojo patekti ant tikro anglų agento, kuris jį lengvai būtų atidengęs.

Agentas Akki jį nuvedę į kavinę prie geležinkelio stoties, kur buvo tinklo vadas Pijl, kuris susirauke pamatęs nepažstamąjį.

— Tu sakai, kad tave atsiuntė Takonis? Kaip jis laikosi.

Anton Van der Waals nutarė lošti savo galva. Gal tas Pijl dar nieko nežino apie Takonio areštą, tad jis nupasakojo jo paveikslą.

Apklausinėjimas ilgai tęsėsi, bet išeidamas iš kavinės Van der Waals žinojo, kad laimėjo. Akki ir Pijl paskyrė pasimatymą toj pačioj kavinėj kitą dieną.

Kitą dieną pasimatymo vieton įsiveržė Gestapo vyrai ir abu Londono agentus suėmė. Po kelių žiaurių tardymų jie išdavė kitus agentus, kurie užeidavo kavinėn. Tarpe jų turėjo būti vienas radistas, kuris palaiko ryšį su Londonu. To radisto Giskes ir norėjo. Už dienos vokiečiai viešbutyje suėmė keturis rezistentus, pas kuriuos rado juodą knygutę. Joj buvo įrašytas Giskes ieškomo radisto Jacob Jordaan adresas.

— ★ —

Anton Van der Waals be didelio entuziazmo nuvyko traukiniu į Laren. Jis neprisistatė pas Jordaaną, bet susiradęs telefono knygoje numerį, paskambino, pasisakydamas esąs Pilj, Takonio ir Ras draugas. Jordaann neustebo, kai išdavikas jam paskyrė gegužės 3 d. pasimatymą prie telefono kabinos Rotterdamo uoste.

1942 m. gegužės 3 d. 10 val. 30 min. naktį migla buvo apgulusi uostą. Van der Waals kaklą apvyniojęs raudonu šaliku artinosi prie telefono kabinos. Kai buvo jau per dešimt žingnių, kabinoj pamatė jauną geltonplaukį vyruką, neva tai kalbant telefonu. Tai tą vaiką turėjo atiduoti į mirties rankas. Pirmą kartą Van der Waals pagalvojo papildas nusikaltimą. Jis suabejojo. Vaikinas pasuko galvą jo pusę ir pakabino telefoną. Jis pamatė raudoną šaliką, kas buvo atpažinimo ženklu ir išėjęs iš kabinos artėjo prie Van der Waals šypsodamasis.

Van der Waals norėjo pabėgti. Bet buvo betikslu. Iš tamsos išniro kaip šunų gauja gestapininkai sugriebdami Jordaną, kuris dar spėjo sušukti Van der Waalsui:

— Kodėl tu tai padarei?

Kai Jordaaną atvedė pas majorą Giskes, tarp susirinkusių kambary jis tik vieną civilį matė, kuris jį stebėjo veriančiu žvilgsniu.

— Tai leitenantas Lauwers, — paaiškino Giskes mandagiai. — Šis puikus karininkas sutiko prieš porą mėnesių su mumis bendradarbiauti, kad būtų baigtas tas brolžudiškas kraujo liejimas.

Jordaanas, nors iš išvaizdos atrodė, jaunas, nebuvo vaikas. Jam buvo 24 metai. Tai nebuvo studentas, bet karo laivyno kariūnas. Anglijoj iš jo SOE padarė labai gabų radistą. Jis savęs klausė, kas galėjo palaužti Lauwersą, kuris ir čia buvo pagarboj laikomas.

— Leitenantas Lauwers nėra nėra vienintelis iš jūsų organizacijos, sutikęs dirbti su mumis, tęsė Giskes. — Kiti agentai, kuriuos mes suėmėme, irgi sutiko mums dirbti. Tai vienintėlė priežastis, ko dėl dar jie gyvi...

(*Tęsinys*)

LIETUVIAI AUSTRALIJOJE

MELBOURNE

"KLUMPAKOJIS" IR GRAŽUOLĖ

Per Australijos šventės ilgąjį savaitgalį Melbourno tautinių šokių grupė "Klumpakojis", vadovaujama Algio Šimkaus, padarė 90 mylių kelionę į Cape Patterson. Tai yra labai gražus kurortas prie okeano, kur kasmet įvyksta karnavalas surinkti lėšų pakrantės pagerinimui. Praeitais metais karnavalo organizatoriams taip patiko "Klumpakojo" šokiai, kad šiais metais vėl paprašė dalyvauti programoje.

Nors karnavalas tik sekmadienį, šokėjai jau penktadienį pasistatė palapines ir išbuvo ligi pirmadienio. Buvo smagiai pasimaudyta, pasikepinta saulėje, pasportuota ir šiaip pabendrauta. Aplinka ir oras buvo puikūs.

Sekmadienį "Klumpakojis" pasirodė iš ryto ir po pietų su savo šokiais ir dainomis. Vieną dainą išpildė Rūta Žiedaitė. Dainavo angliškai, pati skambindama gitara. Buvo šimtai žiūrovų, ir jie gerai plojo lietuvių pasirodymams.

Paskutinis ir svarbiausias punktas programoje, gražuolės "Miss Cape Patterson" rinkimas. Praeitais metais šį titulą laimėjo lietuvaitė Dana Vingrytė. Šį kartą ji neturėjo teisės dalyvauti, nes jau nebėra "Miss". Yra ištekėjusi ir kartu su savo vyru šoka tautinius šokius. Tačiau šių metų "Miss Cape Patterson" vėl lietuvaitė! Išrinkta Rasa Saženytė. Rasa yra gimnastikos mokytoja ir aktyvi vyresnė skautė. Po tokio laimėjimo tikrai buvo ko linksmintis. Tą vakarą iš lietuvių palapinių nuskambėjo daug, daug dainelių...

Jeigu sekančiais metais vėl bus ruošiamas karnavalas, "Klumpakojis" neatsisakys prisidėti, ir žiūrės, kad ir vėl į gražuolių rinkimus prisistatytų mūsų mergaitės. Du kartus iš eilės laimėjus, trečią kartą negalima pasiduoti.

J.D.

SYDNEY

KAZIUKO MŪGĖ

Šiais metais Kaziuko Mūgė įvyksta kovo 3 d., sekmadienį, Dainavoje.

Organizacinis Komitetas jau sudarytas iš A.L.K. Kultūros Draugijos, skautų, ateitininkų ir sportininų, kuris planuoja kaip geriau pravesti mūgę, kad visi jos dalyviai būtų patenkinti.

Komitetas visus kviečia prisidėti su eksponatais, kurie gali kuo nors mūgę praturtinti: spaudos kioskus, liaudies meno drožinėtojus, jaunuosius dailininkus, kitų žanrų menininkus — tautodailės, audinių, keramikos ir t.t. Taip pat kviečiami filatelistai, numizmatikai, fotografai ir kt.

Mūgėje bus alutis ir gerai paruoštas bufetas, bus barankų, pyragaičių ir kitų saldumynų vaikams. Veiks turtingos loterijos ir kitokie netikėti malonumai.

Visi maloniai kviečiami šia sena mūsų tautine tradicija atsigaivinti, ką nors nusipirkti, paisvaišinti savo senus pažįstamus, laisvai ir maloniai pasikalbėti, kaip tai būdavo Lietuvos turguose.

Rengimo Komitetas

GEELONG

NAUJI KAPAI

Vos tik prasidėjo nauji metai, o jau sausio mėnuo tris lietuvius pašaukė amžinybėn. Tai skaudu tokiai mažai lietuvių kolonijai.

Sausio 28 d. miegodama namuose širdies liga pasimirė Ona Česikienė.

Velionė Ona Lungaitė — Česikienė buvo gimusi 1911 m. Kaune. Dar jauna įstojo į janalietuvių organizaciją ir čia darbavosi kiek leido sąlygos. Vėliau tėvų namuose susipažino su jaunu statybininku - staliu Simu Česiku ir už jo ištekėjo. Baigiantis antrajam karui ji su šeima pasitraukė į vakarus ir 1950 m. pasiekė Australiją. Visa šeima kiek pagyvenusi Albury (vyras anksčiau buvo darbams skirtas Brisbanėje, o vėliau periskėlė į Geelongą ir čia įsikūrė.

Visa Geelongo liet. visuomenė Česikų šeimą gerai pažinojo, nes p. Česikas, kaip sumanus stalius vadovavo Liet. Namų statybai, nuolat dalyvavo bendruomenės susirinkimuose, o ir dabar jis yra apylinkės revizijos komisijos pirmininkas.

Nors jų dukrelė ir mažytė apleido Lietuvą, bet velionės motinos rūpesčiu išaugo sąmoninga lietuvaitė ir ištekėjo už lietuvio E. Šuto. Ji taip pat augina lietuvišką šeimą ir visi aktyviai dalyvauja lietuviškame gyvenime ar tai chore, ar tautiniuose šokiuose.

Nors buvo darbo diena ir labai jau karšta, bet velionės O. Česikienės palydėti į kapus susirinko beveik visa Geelongo liet. bendruomenė, o jos kapas skendėjo gėlėse. Laidotuvių apeigas atliko vietos evangelikų kunigas o prie kapo jautrų atsisveikinimo žodį tarė apylinkės pirm. dr. S. Skapinskas. Velionė paliko skaudžiai liūdintį vyrą Simą, dukrelę Birutę, vieną seserį ir brolį Vokietijoje, vieną seserį Anglijoje, žentą Eimutį Šutą ir tris vaikaičius. Nors velionė ir mirė toli už Lietuvos ribų, bet jos atžalos ir toliau gyvena ir darbuojasi Lietuvai. Ilsėkis ramybėje.

j.g.

*

Sausio 27 d. Geelongo ligoninėje miré vėžiu Kazys Bukauskas, dar nesulaukęs pilnai 50-ties metu. Velionis visą laiką dirbo cementa fabrike ir namuose jis atrodė pasveiko ir net pradėjo dirbti, bet anksčiau sužeistoje kojoje atsirado skausmai ir vėl atsidūrė ligoninėje, kur buvo padaryta kojos operacija. Nežiūrint to staiga atsirado komplikacijos inkstuose ir taip velionis ir mirė pribaigtas piktybinio tumoro (vėžio).

Velionis mažai kur rodėsi tarp lietuvių. Po anglikoniškų apeigų jis buvo sudegintas ir palaidotas sausio 31 d. Paliko liūdinti žmona, sūnus, brolis Aleksas Melbourne ir dvi seserys bei du broliai Lietuvoje.

j.g.

NAUJA CHORO VALDYBA

Vasario 4 d. Geelongo lietuvių choras turėjo metinį savo susirinkimą, kuriame choristai labai gausiai atsilankė, nors tokiais atvejais, ypač kada renkama "valdžia" daugelis tokių susirinkimų vengia.

Šiam susirinkimui pirmininkavo Dr. S. Skapinskas, sekretoriavo p. J. Juška. Metinę choro veiklą apžvelgė p. J. Gailius, o kasos padėtį pristatė p. O. Šrederis. Apie patį chorą išsamų žodį tarė pats choro vadovas p. J. Juška. Susirinkime išrinkta choro valdyba pasiskirstė pareigomis: pirmininkas p. J. Gailius, sekr. p. R. Skėrienė, kasininkas p. O. Šreideris.

Po susirinkimo dar pora valandų parepetuota, kur R. Zenkevičius ruošia 5 dainas Vasario 16 minėjimui, o p. J. Juška treniruoja penktosios dainų šventės repertuarą. Vis dar trūksta kelių choristų, kad susidarytų pusšimtis. Reikia tikėtis, kad po Vasario 16 ir šitai bus pasiekta.

Choristas

NEWCASTLE

NEWCASTLE KRONIKA

Sklinda kalbelės, kad Vytautas Jazbutis krito nelygioje kovoje — vedė. Buvusio choristo, ateitininko, teatrininko, ir muzikanto artimi draugai rengėsi Vytautui sugiedoti A. Vaičiūno kompoziciciją "Žuvusiems kariams", bet vestuvės įvyko taip paslaptingai ir tyliai, kad net šunelis nesulojo.

*

Juozas Česnaitis atostogas praleido Nullaboir dykumoje pas Janiną ir Zigmą Vabolius. Grįžęs pasakoja, kad dykumoje nėra romantikos. Tris paras siautė dulkių audra. Atostogininkas dulkes valgė ir gėrė...

Koks tai vokietis senu sunkmežimiu į miestelį priveždavo geriamo vandens, bet jo sunkvežimis sugedo. Skubėjo į pabą nuplauti dulkes alučiu, bet ten jį užpuolęs laukinis australas. Pirmą kartą Juozas apsidžiaugė beturįs tik plaukų likučius. Nereikėjo rūpintis, kaip tuos plaukus išplauti, Dėl blogo vandens vietinės moterys vaikšto pasišiaušiusios kaip papuasės. Vandens stoka net ir p. p. Vaboliams kelia susirūpinimo. Sako, net Adelaidėje taip nebuvę...

*

Buvęs niukastlietis Vytautas Hazė su žmona Jūrate, ilgai pagyvenę N. Gvinėjoje pamatė, kad ir tenai civiliacija gyventojus išpaikina — pradeda avėtis batais! Nutarė atidaryti batų krautuvę. Sydnėjuje prisipirko visokių batelių batukų ir išsivežė į džiunglių kraštą.

Šnekutis

Pažįstamas paklausė škoto:

— Ar jus nepykina nuolatiniai juokai apie škotų šykštumą?

— Žinoma, kad mus tai labai pykina.

— Kodėl?

— Kiti žmonės iš to turi malonumo, bet mums už tai nieko nemoka.

KIEK AŠ SUŽINOAU!

Ku-loa

Pasižymėjęs veikėjas kultūrinėje ir visuomeninėje srityje geelongiškis p. L. Bertašius staiga susirgęs ir paguldytas Geelongo miesto ligoninėje. Po kelių operacijų jo sveikata sparčiai gėrėja.

*

Pereitą kartą skaitėme, kad blynų baliaus (vasario 24 d.) programoje "numatoma niekad negirdėtos ir nematytos Užgavėnių Katės", gi organizatorės protestuoja sakydamos, kad jos parodys Užgavėnių Katres. Sutikime, kad teisybė paaiškės to vakaro metu: jei gerai pasirodys, tai bus Katrės, o jei netikusiai — katės...

*

Malonu pasveikinti ponią Oną Šalkauskienę, pereitą savaitę N. S.W. loterijoj laimėjusią 60.000 dolerių. Kiti palaikė, kad tas laimingasis buvo jos sūnus dailininkas Henrikas Šalkauskas, bet užkalbintas atsakė, kad kaip vargšas buvęs taip ir palikęs. Žinoma, kai motina turtinga, tai ir sūnui šviesiau...

*

Sekant loterijos laimikius vis tik smagu pripažinti, kad laimingųjų tarpe gana dažnokai pasitaiko ir lietuvių. Antai neseniai taip pat vienas Sydnejaus lietuvis p. Sadauskas Operos loterijoje irgi laimėjo 40.000 dolerių. Tai tik stambiosios žuvys O kiek tokių, kurie laimi ir mažesnes sumas.

*

Adelaidiškė solistė G. Vasiliauskienė šiais metais Lietuvos bei lietuvių garbei ir labui pasidarė tikrai skrajojanti lakštingala — nuo vieno Australijos pakraščio į kitą. Štai Vasario 9-10 d.d. nepriklausomybės minėjimo programoje dalyvaus Hobarte (Tasmanijoj), o vasario 23-24 d.d. jau dainuos Perthe Vakarų Australijos lietuviams, nekalbant jau, kad ji dalyvaus ir minėjimo programoj Adelaidėje.

*

Canberros lietuviai į jų ruošiamas Vasario 16 minėjimo iškilmes užkvietė kuone visus Sydnejaus lietuvius: be Dainos choro pakviesta dalyvauti ir Krašto Valdyba bei pavieniai Sydnėjaus veikėjai.

*

Pastebėjote *Mūsų Pastogėje* Melb. Liet. Klubo Valdybos raginimą lankyti Liet. Namuose viekiantį kiną? Atrodo, prisibijoma, kad neatsitiktų taip, kaip pirmą kartą, kada kino salės nuomotojas bizniui nesisekant dingo neapsimokėjęs kelių savaičių nuomos ir net išsimontavęs kai kurios įrengimus.

★

Besklaidant "Journal of American Medical Association" puslapius pastebėta, kad šio pasaulinio garso medicinos žurnalo vyriausias redaktorius yra lietuvis Dr. Z. Danilevičius, medicinos fakultetą baigęs Vytauto Didžiojo Universitete Kaune 1938 metais.

*

Išbuvęs 9 mėnesius Vietname Australijos reguliarios kariuomenės sanitarijos daliniuose tarnavęs melburniškis E. Žiogas grįžo namo. Aerodrome jį pasitiko tėvai, pažįstami ir gražus jaunimo būrelis.

*

Aną savaitę eismo nelaimėje sužeisti Melb. sporto klubo "Varpo" krepšininkai Ališauskas ir Skimbirauskas. Nors ir nesunkiai nukentėjo, bet krepšinio žaisti negalės ilgesnį laiką, o numatytas vasario 3 d. Skimbirausko 21 metų gimtadienios nukeltas vėliau (gal net kitiems metams).

*

Australijoje išeina du visuomenės nuotaikas formuoją lietuvių savaitraščiai, bet kiekvienas vis skirtingai žiūri į gyvenimo faktus. Štai Mūsų Pastogės vedamuosiuose nuolat kalama, kad šie metai yra kovos metai, tuo tarpu kai Tėviškės Aiduose peršama mintis, kad tai yra taikos ir ramybės metai. Sakykite, kam patikėti? Prieš mūsų akis užsimojimas — Lietuvos laisvė Sakykite, ar kas žino faktą, kas nors gyvenime laimina be kovos? Aš ta prasme palaikau Mūsų Pastogę.

Patirta, kad "Dainos" ilgametis choristas A. Lingė sužeistas ir paguldytas Canterbury District ligoninėje Linkime greit pasveikti.

MŪSŲ PASTOGĖS BENDRADARBIAMS

Nors jau anksčiau buvo skelbta, bet dar kartą griežtai pabrėžiama, kad visos Mūsų Pastogei skirtos informacijos — straipsniai, pranešimai, korespondencijos, skelbimai ir t.t. — turi būti pasirašytos paduodant rašinio autoriaus ar atsakingo asmens (jeigu rašoma ar informuojama organizacijos vardu) pilną pavardę ir adresą.

Ateityje šito nuostato bus laikomasi visais atvejais, nesvarbu, ar redakcijai rašo ir labai pažįstamas asmuo. Joks rašinys be parašo nebus Mūsų Pastogėje skelbiamas. Kaip autorius pasirašo po korespondencija, tai jo reikalas — redakcija visai neprievartauja bendradarbių, kad ir po skelbimais rašiniais būtų paduotas tikrasis rašinio autoriaus parašas. Redakcija laikosi principo, kad rašinio vertę sudaro pats rašinio turinys, bet ne jo autoriaus vardas. Reikalavimas, kad rašinys būtų pasirašytas su autoriaus pilnu adresu būtina vien tik redakcijai, kad žinotų, kas už rašinį atsakingas.

Šito griežto nusistatymo Mūsų Pastogės redakcija imasi po to, kai įvyko visa eilė nesusipratimų, ir laimė, kad redakcija laiku apsižiūrėjo ir neiškilo viešo skandalo.

Mūsų Pastogės Redakcija

— ★ —

Komunistų aktyvi demoralizuojanti veikla kaskart vis labiau pasireiškia ir Australijoje. Žinome, kad Vietnamo kare yra jau eilė žuvusių ir Australijos karių. Dabar tų žuvusiųjų šeimos terorizuojamos anoniminiais telefono paskambinimais, kur niekinami žuvusieji ir ciniškai pabrėžiama, kad žuvusysis ir šeima to nusipelnę. Tokius demoralizatorius ketinama sudrausti

VASARIO 16 MINĖJIMAI

MINĖJIMAS SYDNEJUJE

Lietuvos nepriklausomybės jubiliejinės sukakties minėjimas įvyks vasario 17 — 18 d. d.

Vasario 17 d., šeštadienį, 7 val. vak., Ukrainiečių Salėje (11 — 15 Church St., Lidcombe) iškilmingas minėjimas — pobūvis. Po oficialios minėjimo dalies vyks salėje bendras pobūvis su šokiais ir vaišėmis.

Vakaro išlaidoms padengti įėjimo mokestis — 1 doleris asmeniui.

Moksleiviams ir pensininkams veltui.

Minėjime dalyvaus latvių ir estų bendruomenių atstovai.

Visi šio minėjimo dalyviai gaus nemokamai Vyties paveikslus, dovanotus p. Langevičiaus.

Vasario 18 d., sekmadienį, 11.30 val. iškilmingos pamaldos Lidcombe bažnyčioje, kur visi kviečiami skaitlingai dalyvauti. Pamaldų metu giedos "Dainos" mišrus choras, vadovaujamas p. K. Kavaliausko. Jaunimas numato dalyvauti organizuotai. Valdyba prašo jaunimą susirinkti bent 10-15 min. prieš pamaldas.

Šventėn kviečiami dalyvauti visi N.S.W. lietuviai.

VASARIO 16 MINĖJIMAS MELBOURNE

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 50-ties metų sukaktis bus minima Melbourne sutelktinėmis Albury, Geelong ir Melbourno apylinkių bei Latrobe Valley (Morwell) ir Sale seniūnijų tautiečių jėgomis.

Anksčiau numatytas ir skelbtas sukaktuvinių metų Jaunimo koncertas vasario 17 d. dėl susidėjusių aplinkybių atidėtas į kovo 24 d., todėl kiek pakito ir viso minėjimo parengimų eilės tvarka:

Vasario 17-18 d.d. vietinių lietuvių dailininkų kūrinių paroda Lietuvių Namuose. Ji bus atidaryta 6.30 val. (šeštadienį). Parodos metu bus liaudies kūrinių — drožinių (kryželių, statulėlių ir t.t.) paroda. Prašoma šios rūšies eksponatų pristatyti į Lietuvių Namus prieš parodos atidarymą.

Tą pat dieną 7 val. įvyks pirmasis sukaktuvinių metų pobūvis Lietuvių Namuose, kur šventinėje nuotaikoje praleisime keletą malonių valandų.

Vasario 18 d. 11.45 val. iškilmingos pamaldos lietuviams katalikams šv. Jono bažnyčioje. Į pamaldas pakviestas Melbourno vyskupas. Pamaldose lietuviškos organizacijos kun. P. Vasariui maloniai pritariant prašomos dalyvauti su savo vėliavomis.

Lietuviams evangelikams iškilmingos pamaldos įvyks tą pačią dieną 1.30 val. Viktorijos evangelikų parapijos koplyčioje Lietuvių Namuose.

Vasario 16 d. minėjimas daugumai pageidaujant įvyks Lietuvių Namuose vasario 18 d. 3 val. Manoma, kad geriau savo širdžiai artimuose, nors ir perpildytuose savuose namuose, negu šaltame svetimųjų prieglobstyje.

Oficialioje minėjimo dalyje tikimasi išgirsti Melbourno lietuvių parapijos chorą; bus pagerbimai, sveikinimai ir paskaita. Meninėje minėjimo dalyje sutiko dalyvauti visų minėjime dalyvaujančių bendruomenės padalinių meninės jėgos. Į minėjimą lietuviškos organizacijos prašomos atvykti su savo vėliavomis.

Tenelieka nė vieno, kuris neįsijungtų į mūsų tautos garbingos sukakties minėjimą tiek savo darbu, tiek ir parama lietuviškos veiklos.

Vardan tos Lietuvos... *A.*

ADELAIDE

Adelaidėje Lietuvos nepriklausomybės jubiliejinės iškilmės įvyksta vasario 17-18 d.d. Smulkesnių informacijų apie minėjimo tvarką nesulaukta. Žinia, kad minėjimo proga Adelaidės liet. choras Lithuania stato B. Budriūno kantatą "Tėviškės Namus".

CANBERRA

Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50-ties metų sukakčiai paminėti Canberros apylinkės lietuvių bendruomenė ruošia minėjimą, kuris įvyks vasario 24-25 d.d.

Minėjimo tvarka:

Vasario 24 d., šeštadienį, 7.30 val. vak. pobūvis Lietuvių Klube. Minėjime dalyvaujančių svečių ir apylinkių lietuvių bendros vaišės ir pasilinksminimas.

Vasario 25 d., sekmadienį, 11. 30 val. pamaldos St. Patricks bažnyčioje. Tos dienos pamaldas atlaikys kun. P. Butkus. Pamaldų metu giedos Sydnėjaus "Dainos" choras. Pirmą val. oficialioji minėjimo dalis. Čia Krašto Valdybos pirmininko p. S. Narušio žodis. Po oficialiosios dalies seks meninė minėjimo dalis, kur programą išpildys "Dainos" ir "Aušros" chorai.

Visus tautiečius kviečiame kuo skaitlingiausiai dalyvauti šiame minėjime.

Canberros Apylinkės Valdyba

1968 m. *Lietuvos Laisvės Kovos Metai*

VISI VIENINGAI DALYVAUKIME 50-TIES METŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS SUKAKTIES ŠVENTĖJE

ŠEŠTADIENĮ, 17 VASARIO, 7 val. vak., Ukrainiečių salėje (11-15 Church St., Lidcombe)

IŠKILMINGAS MINĖJIMAS — POBŪVIS

Dr. R. Zakarevičiaus paskaita, turininka ir įdomi meninė programa. Po minėjimo šokiai. Veiks bufetas.

— ★ —

SEKMADIENĮ, 18 VASARIO, 11.30 val. Lidcombės Bažnyčioje IŠKILMINGOS ŠV. MIŠIOS,

organizuotai dalyvaujant lietuviškam jaunimui. Šv. Mišių metu giedos Sydnėjaus "Dainos" Choras, vedamas p. K. Kavaliausko.

Šventėje dalyvauti kviečiami visi NSW ribose gyveną lietuviai.

SYDNĖJAUS APYLINKĖS VALDYBA

Pranešimai

BUS RENKAMOS AUKOS

L.V.S. "Ramovės" Melbourno Skyriaus Karo Invalidams Šelpti Komitetas Lietuvos Nepriklausomybės 50 metų paskelbimo sukakties progą rinks aukas šelpti lietuviams karo invalidams, gyvenantiems Vokietijoje.

Yra daug mūsų karių invalidų, kuriems reikalinga parama, todėl visi tautiečiai prašomi prisidėti prie šio vajaus.

L.V.S. "Ramovės" Melb. Skyr. Lietuvos Karo Invalidams Šelpti Komitetas

PRANEŠIMAS

Vakarų Australijos tautiečiams pranešame, kad jubiliejinės tautos šventės minėjimas įvyks vasario 24 d. Leederville Town Hall, Perth. Minėjime dalyvauja viešnia solistė Genovaitė Vasiliauskienė iš Adelaidės ir visos vietinės meno pajėgos.

Po tikrai įdomios programos seks bendros suneštinės vaišės, o vietinės ponios žada dar kuo ir daugiau pasirūpinti.

Vasario 25 d. Vasario 16 d. minėjimas bus tęsiamas bažnyčioj, kur visos organizacijos ir svečiai kviečiami kuo gausiau dalyvauti. Žadėjo į iškilmes atvykti ir Pertho katalikų vyskupas.

Pertho A-kės V-ba

SUKAKTUVINIS POBŪVIS

Reikšmingos 50 metų Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sukakties proga Melbourno Liet. Namuose 50 Errol St., North Melbourne, ruošiamas *pobūvis* į kurį kviečiami visi mieli tautiečiai. Kadangi vietų skaičius ribotas, patartina pakvietimais apsirūpinti iš anksto. Pakvietimai gaunami pas apyl. valdybos iždininką p. A. Bikulčių ar kitus valdybos narius bei platintojus.

Sukaktuviniai metai tebūna visiems pakilios nuotaikos metais.

M.A.V.

PRANEŠIMAS

Sydnejaus Liet. Mot. Soc. Globos D-jos blynų vakaras, kaip skelbta įvyksta vasario 24 d. Dainavoje Bankstowne. Tą vakarą bus pravesta ir fantų loterija, kuriai fantų Draugija tikisi ir laukia iš kiekvieno lietuvio. Kas turi loterijai tinkamų fantų, Draugijos Valdyba prašo dar prieš minėtų blynų balių įteikti bet kuriai Valdybos narei sekmadieniais prie bažnyčios arba namuose. Fantus priima p.p. O. Baužienė, A. Skirkienė, D. Kapočienė, A. Mikutavičienė, P. Donelienė ir L. Gasiūnienė.

MŪSŲ PASTOGĖ

BENDRUOMENĖS LAIKRAŠTIS
AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY
"OUR HAVEN"
LEIDĖJAS: A.L.B. KRAŠTO VALDYBA
Redaktorius: Vincas Kazokas
13 Percy Street, Bankstown, N.S.W. 2200. Tel.: 70-8395
Administracijos tel. 649 9062
Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumerata: metams £4.0.0, ($8.00), pusei metų — £2.0.0 ($4.00), trims mėnesiams £1.0.0 ($2.00). N. Zelandijoje ir Anglijoje kaina ta pati. Kituose kraštuose metams £5.0.0 ($10.00). Atskiro numerio kaina 2 šil. (20 centų).

Prenumerata adresuojama:
MŪSŲ PASTOGĖ, Box 4558, G.P.O., Sydney, N.S.W., 2001

Skelbimai:
1 colis per 1 skiltį 12/- ($1.20), bendruomeniniai 10/- ($1.00).
Už skelbimų turinį neatsakoma.

Printed by Mintis Pty. Ltd., 417 Burwood Rd., Belmore Sydney, tel. 759 7094, for the Publisher: Australian-Lithuanian Community, P.O. Box 4558, G.P.O., Sydney, N.S.W.